

UCHWAŁA NR 84/ 2019
ZARZĄDU POWIATU ALEKSANDROWSKIEGO
z dnia 22 sierpnia 2019 r.

w sprawie przeprowadzenia konsultacji z gminami z terenu powiatu aleksandrowskiego dotyczącej projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2019-2028

Na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 511) w związku z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507) uchwała się, co następuje:

§ 1. 1. Powiat przeprowadza konsultację z gminami funkcjonującymi na terenie powiatu aleksandrowskiego w celu zebrania uwag i propozycji zmian projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2019-2028, stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

2. Gminy wskazują Powiatowi osoby je reprezentujące w trwających konsultacjach.

§ 2. Termin rozpoczęcia konsultacji ustala się na dzień 26 sierpnia 2019 r., a termin zakończenia na dzień 6 września 2019 r.

§ 3.1. Konsultacje z gminami przeprowadzone zostaną poprzez umieszczenie projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2019-2028, o którym mowa w § 1 na stronie internetowej Powiatu Aleksandrowskiego i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim oraz przesłane drogą e-mail do poszczególnych gmin.

2. Konsultacje przeprowadzone będą w formie pisemnej poprzez zbieranie uwag i propozycji zmian na „Formularzu zgłaszania uwag i propozycji zmian do projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2019-2028”, stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

3. Wypełnione formularze, o których mowa w ust. 2 należy składać w nieprzekraczalnym terminie do dnia 6 września 2019 r. do godziny 15.30.

1) w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim ul. Sikorskiego 3, 87-700 Aleksandrów Kujawski. W przypadku przesłania pocztą decydujące znaczenie dla zachowania terminu ma data wpływu do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim, a nie data nadania w placówce pocztowej;

2) drogą elektroniczną na adres e-mail : pcpr.sekretariat@aleksandrow.pl

- w przypadku przekazania formularza na adres e-mailowy musi być widoczny adres mailowy nadawcy.

§ 4. 1. Osobą działającą w imieniu Powiatu i odpowiedzialną za przeprowadzenie konsultacji oraz koordynację wszelkich działań związanych z konsultacjami jest Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim.

2. Do obowiązków osoby odpowiedzialnej za przeprowadzenie konsultacji, o której mowa w ust. 1, należy w szczególności:

1) zamieszczenie ogłoszenia o przeprowadzeniu konsultacji na stronie internetowej Powiatu Aleksandrowskiego i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim;

2) obsługa organizacyjna i merytoryczna konsultacji, w tym udzielanie odpowiedzi na pytania dotyczące projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2019-2028;

3) przygotowanie zbiorczych wyników konsultacji;

4) przekazanie Zarządowi Powiatu Aleksandrowskiego uwag i propozycji zmian, które wpłynęły w trakcie konsultacji.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Kierownikowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

STAROSTA
ALEKSANDROWSKI

Lidia Zwiierzchowska

Sprawa pod. wzgl. kasa. - gromadzi:
POMOCY RODZINY
Toruń, 2018. 18. 08 22

Załącznik nr 1 do uchwały nr 84/2019
Zarządu Powiatu Aleksandrowskiego
z dnia 22 sierpnia 2019 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
POWIATU ALEKSANDROWSKIEGO
NA LATA 2019 – 2028**

Aleksandrów Kujawski, 2019

Opracowanie:

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Uwarunkowania prac nad strategią	7
2.1. Założenia	7
2.2. Podstawy programowe	7
2.2.1. Dokumenty europejskie	7
2.2.2. Dokumenty krajowe	9
2.2.3. Dokumenty regionalne	13
2.2.4. Dokumenty lokalne	16
3. Diagnoza problemów społecznych na podstawie danych zastanych	18
3.1. Sytuacja społeczno-demograficzna powiatu aleksandrowskiego	18
3.1.1. Uwarunkowania demograficzne	18
3.2. Rynek pracy	24
3.3. Uwarunkowania społeczne	27
3.3.1. Instytucjonalna pomoc społeczna	27
3.3.2. Niepełnosprawność	35
3.3.2.1. Osoby z niepełnosprawnościami w powiecie aleksandrowskim	36
3.3.2.2. Rehabilitacja społeczna	37
3.3.2.3. Rehabilitacja zawodowa	40
3.3.2.4. Wspieranie rodzin	41
4. Zasoby pomocy społecznej	45
4.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	45
4.2. Domy Pomocy Społecznej	50
4.3. Warsztaty Terapii Zajęciowej	51
4.4. Placówka Socjalizacyjna	53
4.5. Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	52
4.6. Jednostki wspierające system	53
4.6.1. Ośrodki Pomocy Społecznej	53
4.6.2. Organizacje pozarządowe	53
5. Realizowane projekty	54
6. Analiza badań jakościowych	59
7. Swot	79
8. Planowane działania w obszarze społecznym	81
8.1. Założenia do części rozwojowej strategii	81

8. 2. Wizja	82
8.3. Misja	82
9. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań	83
10. Finansowanie działań planowanych do zrealizowania w strategii.....	87
11. Podstawowe założenia systemu realizacji strategii	90
11.1. System realizacji	90
11.2. System monitoringu	92
11.3. Procedura uruchamiania przeglądu strategicznego (aktualizacji strategii)	95
11.4. Procedura prowadzenia polityki informacyjnej strategii	96
Spis rysunków:.....	97
Spis tabel:	99

1. WPROWADZENIE

Opracowywanie dokumentów strategicznych jest częścią planowanych działań w określonym zakresie i czasie. Powinno służyć decydom do realizacji właściwej polityki określonego obszaru. Niezależnie od tego jaki obszar działania przyjmujemy to metodologia postępowania w jej głównych punktach jest bardzo podobna. Planowanie strategiczne może być średnio lub długookresowe, zależnie od założeń co do rodzaju problemów z jakimi mamy do czynienia i w jakim przedziale czasowym przychodzi nam działać. Przyjęte zadanie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla do roku 2028 odnosi się do obszaru działania polityki społecznej w średniookresowym przedziale czasowym, przyjętymi kierunkami działania w zakresie obszaru problematyki społecznej w wymiarze europejskim, krajowym i regionalnym oraz przewidywaną możliwością realizacji wyznaczonych celów. Wymienione, przyjęte wcześniej w szerszych wymiarach kierunki działania powinny być brane pod uwagę w projektowaniu działań dotyczących społeczności powiatu i mających wymiar lokalny.

Nie istnieje idealny sposób na zidentyfikowanie problemów społecznych występujących na określonym obszarze zamieszkałym przez wspólnotę mieszkańców. Sposób postępowania jest zależny od założeń, przyjętego punktu widzenia przez autorów koncepcji. Wyjściowymi materiałami źródłowymi do opracowanie strategii są ogólne dane statystyczne GUS oraz dane statystyczne gminnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i powiatowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Ważnym elementem tworzenia dokumentu było podejście partycypacyjne osiągnięte poprzez ankietę skierowaną do mieszkańców, warsztaty diagnostyczne, rozwojowe oraz indywidualne wywiady.

Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie powstała w wyniku współpracy przedstawicieli gmin powiatu na bazie opracowań problemowych jednostek organizacyjnych powiatowych i gminnych. Powstała z podziałem na dwa zasadnicze obszary miejski i wiejski. Założono, bo-wiem, że pomiędzy tymi obszarami, przyjmując obszary wspólne, występują znaczne różnice w zakresie oraz natężeniu występujących problemów społecznych.

Przeglądano i analizowano przedział czasowy lat 2014 – 2017. Poszukiwano różnice (wzrostów i spadków), natężenia tendencji zjawisk społecznych w wymienionych obszarach. Analiza ta miała na celu służyć prognozowaniu wskazanych działań z jednoczesnym przyjęciem określonej strategii postępowania w rozwiązywaniu problemów społecznych. Tak właśnie sformułowana strategia działania powinna być pomocna przy planowaniu różnych działań o charakterze prospołecznym oraz przy podejmowaniu wielu decyzji mających wpływ na poziom i warunki życia społeczności mieszkańców powiatu.

Dokument został opracowany w celu identyfikacji występujących na terenie powiatu aleksandrowskiego problemów społecznych, na których rozwiązywanie powinny poświęcić wspólne działania wszystkie siły społeczne, zorganizowane w sposób formalny, mniej formalny oraz aktywni, indywidualni obywatele w celu poprawy jakości życia mieszkańców powiatu.

Dokonujące się zmiany gospodarcze i polityczne są przyczyną problemów społecznych, które dla władz samorządowych są nowymi wyzwaniem. Niestety, niewystarczający okazuje

się przeprowadzany do tej pory model polityki społecznej, opierający się przede wszystkim na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk. Działania nastawione na walkę z konsekwencjami problemów nie są dostateczne, gdyż brakuje nacisku na zapobieganie zagrożeniom. W wyniku tego niezbędne jest przygotowanie całościowych, długoterminowych i logicznych programów polityki społecznej.

Fundamentalne narzędzie materializacji lokalnej polityki społecznej stanowi strategia rozwiązywania problemów społecznych. Art. 16b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2018r., poz. 1508 ze zm.) wyraźnie stwierdza, że powiat opracowuje strategię rozwiązywania problemów społecznych, a ust. 2 określa zakres strategii rozwiązywania problemów społecznych wskazując, że w szczególności powinna ona zawierać:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- określenie:
  - celów strategicznych projektowanych zmian,
  - kierunków niezbędnych działań,
  - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - wskaźników realizacji działań.

Określenie „w szczególności” oznacza, że wymieniony zakres strategii powinien się w niej zawierać, nie przesądzając o jej ostatecznym kształcie. Zatem określenie ostatecznego kształtu tego dokumentu należy do autorów i przyjętej przez nich koncepcji.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (uzppr) (Dz.U. 2018r., poz. 1307 ze zm.) określa sposób wykorzystania środków unijnych i publicznych krajowych. Zgodnie z art. 2 przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

W art. 4.1 uzppr wskazuje się, że politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju i dokumentów programowych.

Zgodnie z ustawą elementami obligatoryjnymi strategii są:

- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym oraz wyniki raportu ewaluacyjnego.
- Cel główny i cele szczegółowe w nawiązaniu do średniookresowej strategii rozwoju kraju, narodowej strategii spójności lub strategii rozwoju, wraz z określonymi wskaźnikami.
- Priorytety oraz kierunki interwencji.
- Sposób monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych.
- Plan finansowy, w tym źródła finansowania realizacji strategii,
- Podstawowe założenia systemu realizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Aleksandrowskiego jest zgodna z wymaganiami zawartymi w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

2. UWARUNKOWANIA PRAC NAD STRATEGIĄ

2.1. ZAŁOŻENIA

Formułowanie strategii jest wspólnym zadaniem władz samorządowych, liderów i partnerów społeczno-gospodarczych. O przyjęciu Strategii zdecyduje Rada Powiatu.

Prace nad strategią prowadzone były przez konsultantów z udziałem głównych interesariuszy strategii. Przedstawiciele władz samorządowych, pracownicy urzędu oraz przedstawiciele poszczególnych grup interesów społeczności lokalnej wspólnie z ekspertami/konsultantami uczestniczyli w pracach nad opracowaniem strategii.

Praca nad strategią była realizowana metodą mieszaną: ekspercką i uspołecznioną (partycypacyjną). Oznacza to, że rezultaty były wypracowane na warsztatach przy zachowaniu komunikacji z głównymi interesariuszami.

Prace nad dokumentem strategii opierały się o wzajemnie uzupełniające się metody, prac analitycznych, eksperckich i partycypacyjnych, spośród których wymienić należy:

- analizę danych zastanych,
- badania jakościowe i ilościowe,
- analizy strategiczne (analiza SWOT, analizę interesariuszy),
- 2 spotkania warsztatowe skupiające przedstawicieli kluczowych podmiotów i instytucji z terenu powiatu,
- wywiady indywidualne,

Proces konstruowania strategii obejmował kilka zasadniczych etapów takich jak:

- badania i diagnoza społeczna powiatu,
- określenie celów strategicznych operacyjnych i zadań,
- określenie założeń do wdrażania i monitorowania zamierzeń strategicznych.

Proces był tworzony metodą partycypacji, przy dużym zaangażowaniu pracowników PCPR.

2.2. PODSTAWY PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Aleksandrowskiego Aleksandrów Kujawski jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. Dokumenty europejskie

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście

z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostaniu. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25%.

W ramach trzech priorytetów tematycznych w omawianym dokumencie przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „Unia innowacji” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „Młodość w drodze” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „Europejska agenda cyfrowa” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego. Projekt „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP (Małe, średnie przedsiębiorstwa), oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych. Celem projektu „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „Europejski program walki z ubóstwem” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020

Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020 określają priorytety Unii Europejskiej na najbliższe lata, stanowiąc ramy zarówno polityczne, jak i budżetowe. Na

wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi, które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

W dziedzinie wzrostu zatrudnienia i spójności wprowadzono nowy instrument, jakim jest zarządzany centralnie program „Łącząc Europę”, który ma na celu finansowanie priorytetowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w dziedzinie energii, transportu oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych, których realizacja leży w interesie całej UE. Nowy program „Zdrowie na rzecz wzrostu” jest ukierunkowany na działania o wyraźnej unijnej wartości dodanej, zgodnie z celami Strategii „Europa 2020”. Głównym celem programu jest współpraca z państwami członkowskimi UE w celu ochrony obywateli przed transgranicznymi zagrożeniami zdrowotnymi, osiągnięcia większej stabilności usług opieki zdrowotnej oraz poprawy stanu zdrowia społeczeństwa, przy jednoczesnym zachęcaniu do innowacji w dziedzinie ochrony zdrowia.

2.2.2. Dokumenty krajowe

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Przyjęta przez Rząd RP na początku 2017 roku jako cel główny określiła: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Wskazuje na trzy cele szczegółowe

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Strategia określa obszary działania, wskazuje kierunki interwencji i działania.

W obszarze „Spójność społeczna” wymienia kierunek interwencji: Aktywna polityka prorodzinna. Przewiduje w niej między innymi działania:

- Dalszy rozwój zróżnicowanych form opieki nad dziećmi (wzrost dostępności i jakości usług opiekuńczych i wczesno-edukacyjnych).
- Ujednolicenie i wzmocnienie systemu wsparcia rodziny, w tym m.in. wsparcie finansowe rodziców z dziećmi w ramach programu Rodzina 500+.

- Przygotowanie i wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych oraz finansowych na rzecz wsparcia psychologicznego, zdrowotnego, społecznego, funkcjonalnego i ekonomicznego rodzin z osobami niepełnosprawnymi.

W ramach „Poprawy dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych”, przewiduje działania:

- Wsparcie rozwoju (w tym standaryzacja i certyfikacja jakości) usług asystenckich i opiekuńczych, w szczególności w warunkach domowych i półstacjonarnych. Włączanie obywateli i podmiotów ekonomii społecznej (w tym organizacji pozarządowych) w realizację usług społecznych na rzecz osób niesamodzielnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów (wolontariat seniorów, pomoc sąsiedzka).
- Zwiększenie dostępu do taniego mieszkalnictwa (mieszkania na wynajem), poprawa funkcjonowania prywatnego rynku najmu (m.in. poprzez reformę prawa lokatorskiego łączącą ochronę interesów osób prywatnych i firm oferujących mieszkania na wynajem), rozwój mieszkalnictwa wspomaganego na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach „Wsparcia grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej”, przewiduje się działania:

- Uspójnienie systemu programowania i realizacji polityki integracji społecznej (różnych szczebli), w tym m.in. zmiana modelu funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej, szersze wykorzystanie aktywizacji zawodowej w podmiotach reintegracyjnych (WTZ, CIS, KIS), większy udział podmiotów ekonomii społecznej w realizacji zadań i usług, w celu skuteczniejszej aktywizacji zawodowej uczestników zajęć rehabilitacyjnych i reintegracyjnych oraz lepsze adresowanie pomocy i egzekwowanie warunków jej udzielania.
- Tworzenie i wdrażanie sieci usług i programów aktywizacyjnych, rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych (w szczególności dla osób z niepełnosprawnością) – od aktywizacji społecznej do włączenia społecznego i zawodowego.
- Rozwijanie sektora ekonomii społecznej jako miejsca aktywizacji i pracy dla osób o ograniczonej zatrudnialności na otwartym rynku (np. wsparcie tworzenia PES (podmiotów ekonomii społecznej) i usługi dla PES, instrumenty zwrotne, partnerstwo publiczno-społeczne).
- Poszukiwanie innowacyjnych metod aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy (np. innowacje i obligacje społeczne, adresowanie wielu problemów społecznych w ramach jednego przedsięwzięcia).
- Poprawa dostępności edukacji (edukacja włączająca) dla osób z niepełnosprawnościami (zwłaszcza edukacji zawodowej i edukacji na poziomie wyższym).

W obszarze rynku pracy zapewniającego wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich dla rozwoju Polski, zaplanowano:

- Aktywizacja zawodowa osób biernych zawodowo oraz długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, kobiet.
- Wspieranie aktywności zawodowej kobiet m.in. poprzez odpowiednio ukierunkowane programy finansowego wsparcia rodzin, rozwój różnych form opieki nad dziećmi, programy podnoszenia kwalifikacji pracowników po przerwie w zatrudnieniu.
- Wspieranie aktywności zawodowej osób po 50. roku życia
- Wypracowanie zindywidualizowanych rozwiązań trwale aktywizujących osoby niepełnosprawne na rynku pracy oraz efektywnych mechanizmów wsparcia pracodawców w procesie zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.

W ramach II celu szczegółowego przewiduje się: Aktywizację obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. W jej ramach przewiduje się działania:

- Wspieranie aktywizacji obszarów zagrożonych marginalizacją (m.in. na rzecz promocji inwestycji prywatnych, lepszego wykorzystania lokalnych zasobów ludzkich, zwiększenia dostępności transportowej do lokalnych i subregionalnych rynków pracy oraz dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych, poprawy jakości lokalnej administracji do skutecznej realizacji działań na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz pobudzenia aktywności społeczności lokalnych w zakresie budowania społeczeństwa obywatelskiego).
- Udoskonalenie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych (realizowanych na podstawie programów rewitalizacji) ukierunkowanych na wsparcie obszarów zdegradowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym).

Ważnym obszarem działań planowanych do realizacji Strategii, jest rozwój kapitału społecznego, poprzez: zwiększenie partycypacji społecznej i wpływu obywateli (oraz organizacji pozarządowych) na życie publiczne (współpraca instytucji publicznych z obywatelami, zorganizowane formy aktywności obywatelskiej, integracja i solidarność społeczna, wspieranie inicjatyw kulturalnych i sportowych, wolontariatu, poprawa komunikacji administracji publicznej ze społeczeństwem, poprawa umiejętności organizacji debat publicznych w istotnych dla społeczeństwa sprawach).

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- Dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy.
- Rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy.

- Modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. W celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia.
- Wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób z niepełnosprawnościami,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020

Jako cel główny stawiał sobie: zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej. Jego osiągnięcie powiązано z realizacją celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki - Ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży.
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży.
- 3: Aktywna osoba i zintegrowana rodzina - odpowiedzialne lokalne środowisko.
4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej.
5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni.

W ramach tych celów przewidziano zadania:

- Zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego jako jedna z form pomocy dla rodzin, dzieci i młodzieży.
- Wsparcie działań z zakresu profilaktyki wykluczenia społecznego prowadzonych na rzecz rodziny.
- Wsparcie rodzin w kryzysie.
- Wsparcie kobiet i mężczyzn w powrocie na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka lub opieką nad osobą zależną.
- Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i zawodowym jednostek i rodzin zagrożonych marginalizowaniem społecznym poprzez system aktywnej integracji.
- Budowa aktywnych, zdolnych do społecznego i ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnych.
- Rozwój społecznych usług użyteczności publicznej, zwłaszcza usług środowiskowych realizowanych przez podmioty sektora ekonomii społecznej, łączących aktywizację zawodową z budowaniem spójnego systemu usług społecznych.
- Promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów.
- Zwiększenie dostępności i jakości opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji medycznej dla osób starszych.
- Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy seniorów. Rozwój aktywności i wolontariatu seniorów.

2.2.3. Dokumenty regionalne

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Zgodnie z dokumentem misja rozwoju województwa ma oddawać charakter zamierzeń rozwojowych – służy więc głównie promocji Strategii – tak wśród mieszkańców województwa, jak i poza nim. W bardzo skondensowanej formie zawiera główne idee zawarte w Strategii – pełni rolę swoistego motta tegoż dokumentu, jest syntetyczną deklaracją czemu mają służyć i do czego mają doprowadzić działania zaprogramowane w Strategii.

Przyjęto następującą misję rozwoju województwa:

Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo

Realizację strategii oparto o następujące priorytety:

- Konkurencyjna gospodarka.
- Modernizacja przestrzeni wsi i miast
- Silna metropolia.
- Nowoczesne społeczeństwo.

W dokumencie określono osiem celów strategicznych:

- Gospodarka i miejsca pracy.
- Dostępność i spójność.

- Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi.
- Innowacyjność.
- Nowoczesny sektor rolno-spożywczy.
- Bezpieczeństwo.
- Sprawne zarządzanie.
- Tożsamość i dziedzictwo.

Osiągnięcie celów strategicznych jest związane z koniecznością podjęcia działań między innymi w następujących kierunkach:

- Wzmacnianie relacji i więzi społecznych.
- Promocja aktywności społecznej, samorozwoju i idei kształcenia przez całe życie.
- Kreowanie lokalnych liderów w dziedzinie społecznej i gospodarczej.
- Kształtowanie więzi międzypokoleniowej jako podstawy solidarności wszystkich pokoleń.
- Tworzenie warunków rozwoju społecznego osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych i niesamodzielnych.
- Promocja i rozwój ekonomii, przedsiębiorczości społecznej oraz spółdzielczości.
- Promocja i wsparcie wolontariatu oraz działalności non-profit.
- Promocja aktywności fizycznej.
- Rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym.
- Rozwój lokalnych centrów rozwoju społecznego poprzez poszerzenie zakresu działalności istniejącej bazy usług.
- Dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń.
- Rozwój form opieki dla realizacji potrzeb starzejącego się społeczeństwa i ludności niesamodzielnej.
- Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego.
- Rewitalizacja miast, wsi i obszarów zdegradowanych.
- Budowa systemu wspierania rodziny.
- Rozwój bazy i promocja wychowania żłobkowego.
- Rozwój współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych skierowany m.in. na przejmowanie przez obywateli i organizacje pozarządowe zadań publicznych.
- Wzrost zdolności sektora NGO do realizacji zadań z zakresu rozwoju lokalnego, współpracy międzynarodowej.
- Inicjowanie, realizacja i wspieranie działań sprzyjających zwiększeniu partycypacji społecznej poprzez rozbudowę wspomaganych elektronicznie systemów konsultacji społecznych.
- Promowanie filantropii jako niezinstytucjonalizowanej formy pomocy

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020

Jest to dokument określający ramy działań władz regionalnych w obszarze polityki społecznej. Jego realizacja obejmuje działania podzielone na priorytety, dla których wskazano cele szczegółowe.

W ramach priorytetu - Zwiększanie obszarów włączenia społecznego, określono cele:

- Wsparcie działalności społeczno-zawodowej mieszkańców regionu.
- Tworzenie i rozwój systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Rozwój działań skierowanych na aktywizację społeczną i zawodową osób szczególnego ryzyka, w tym z niepełnosprawnościami i bezdomnych.

Dla priorytetu: Ograniczenie skali występowania i skutków negatywnych zjawisk życia społecznego, wskazano:

- Upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień oraz rozwijanie sieci placówek oferujących pomoc osobom uzależnionym.
- Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w szczególności w rodzinie oraz rozwój systemu wsparcia instytucjonalnego.

Priorytet: Wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców regionu, powiązane z realizacją celów:

- Rozwój działań mających na celu kształtowanie i promowanie odpowiedzialnego pełnienia ról społecznych.
- Wzmacnianie i rozwój partycypacji społecznej.

Przeciwdziałanie negatywnym skutkom przemian demograficznych, będące kolejnym priorytetem strategii, powiązane z celami:

- Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób starszych.
- Rozwój oferty wsparcia dla rodzin z dziećmi.

Dla priorytetu: Rozwój i wzmacnianie współpracy podmiotów mających wpływ na regionalną politykę społeczną, wskazano cele:

- Optymalizacja procesów współpracy w obszarze polityki społecznej.
- Doskonalenie obserwacji wybranych problemów i zjawisk społecznych zachodzących w regionie.

Kujawsko-pomorski program na rzecz ekonomii społecznej do roku 2020

Jego celem głównym jest:

Zwiększenie udziału ekonomii społecznej rozwoju społeczno-gospodarczym, w tym w aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie kujawsko-pomorskim.

Planowane działania podzielono na priorytety i przypisano im cele do realizacji.

Priorytet 1 Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej, obejmuje cele:

- Wzmocnienie udziału ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Wsparcie na rzecz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej.

Priorytet 2. Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania, powiązано z:

- Wzrostem poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES (podmiotów ekonomii społecznej).
- Promocją marki i jakości PES.
- Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie.
- Rozwój instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej w regionie.

Priorytet 3: Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami, obejmuje:

- Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych.
- Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej.
- Budowa narzędzi współpracy i wsparcia PES ze strony samorządów lokalnych i innych partnerów.

Z priorytetem 4: Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej, powiązано z:

- Monitorowanie wpływu ekonomii społecznej na włączenie społeczne.
- Popularyzacja ekonomii społecznej w społeczeństwie regionu.
- Włączanie wiedzy na temat ekonomii społecznej do systemu kształcenia formalnego i nieformalnego.

2.2.4. Dokumenty lokalne

Strategia Rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2011-2020

Zgodnie z przedstawioną wizją rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego, w 2020 roku: Powiat Aleksandrowski jest dynamicznie rozwijającym się subregionem handlowo-usługowym oraz administracyjnym, oferując dobrze skomunikowane i uzbrojone tereny inwestycyjne oraz profesjonalną jakość obsługi klientów i mieszkańców.

Powiat Aleksandrowski jest atrakcyjnym subregionem turystycznym o znaczeniu ponadregionalnym, posiadającym własną, oryginalną ofertę turystyczną, uzdrowiskową, rekreacyjną i sportową.

Powiat Aleksandrowski stanowi subregion z silnie rozwiniętym, nowoczesnym rolnictwem oraz przetwórstwem rolno-spożywczym, wykorzystując warunki naturalne oraz tradycje rolnicze.

Powiat Aleksandrowski stanowi subregion o zachowanym środowisku przyrodniczym, będącym bazą dla zrównoważonego rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, a także przyciągania nowych mieszkańców.

Ze sformułowanej wizji rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego wynikają następujące kierunki priorytetowe:

- Gospodarka lokalna i infrastruktura techniczna.
- Kapitał ludzki i usługi publiczne.
- Ochrona środowiska naturalnego i bioróżnorodności.
- Atrakcyjność turystyczna powiatu.

W priorytecie kapitał ludzki i usługi publiczne znajduje się cel strategiczny: Podnoszenie poziomu świadczonych usług publicznych. W jego ramach przewidziano cele operacyjne.

- Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych w szkołach powiatowych.
- Rozwój kultury fizycznej i sportu.
- Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego.
- Promocja zdrowia i świadczenie wysokiej jakości usług zdrowotnych.
- Doskonalenie systemu zarządzania jednostką samorządową.
- Aktywizacja postaw obywatelskich.

W ramach realizacji celu operacyjnego Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, przewidziano zadania:

- Wdrażanie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży.
- Życiowe usamodzielnienie i integracja społeczna grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- System rehabilitacji, aktywizacji oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami i starszych.
- Partnerstwo podmiotów lokalnych w realizacji zadań statutowych w zakresie pomocy społecznej.

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2014-2020.

Strategia stanowi zbiór wytycznych dotyczących wykorzystania środków unijnych, a w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-pomorskiego na lata 2014 – 2020, przeznaczonych do wykorzystania na poziomie ponadlokalnym – obejmujący obszar powiatu ziemskiego

Wśród zawartych w niej celów strategiczne znajduje się:

ZDROWE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO

Zawiera one cele operacyjne:

- 2.1 Zwiększenie jakości i zakresu świadczonych usług medycznych.
- 2.2 Realizacja programów profilaktycznych i działań edukacyjnych w obszarze zdrowia.
- 2.4 Zmniejszenie odsetka osób korzystających z pomocy społecznej – efektywne formy aktywizacji osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem.
- 2.5 Stworzenie szerokiej oferty usług skierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami, w tym tworzenie nowych placówek pomocy społecznej.
- 2.6 Zwiększenie dostępu do różnych form opieki dla dzieci do lat 3.

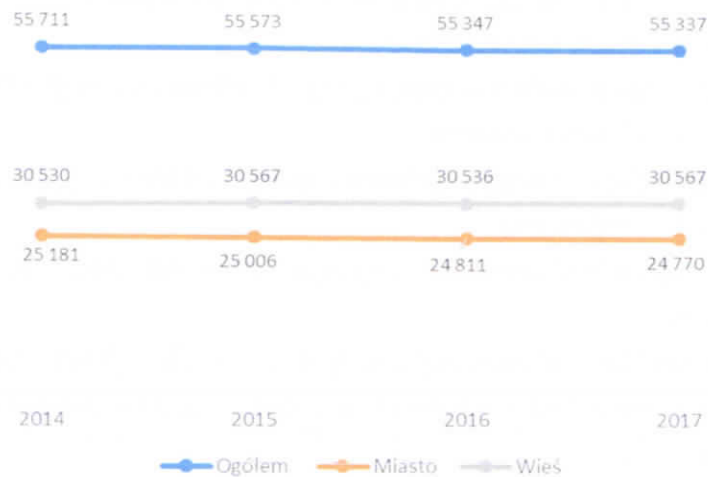
3. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA PODSTAWIE DANYCH ZASTANYCH

3.1. SYTUACJA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA POWIATU ALEKSANDROWSKIEGO

3.1.1. Uwarunkowania demograficzne

W Powiecie Aleksandrowskim występują 3 gminy miejskie: Aleksandrów Kujawski, Ciechocinek i Nieszawa, oraz 6 gmin wiejskich: Aleksandrów Kujawski, Bądkowo, Koneck, Raciążek, Waganiec, Zakrzewo.

Rysunek 1. Zmiana liczby mieszkańców w Powiecie Aleksandrowskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

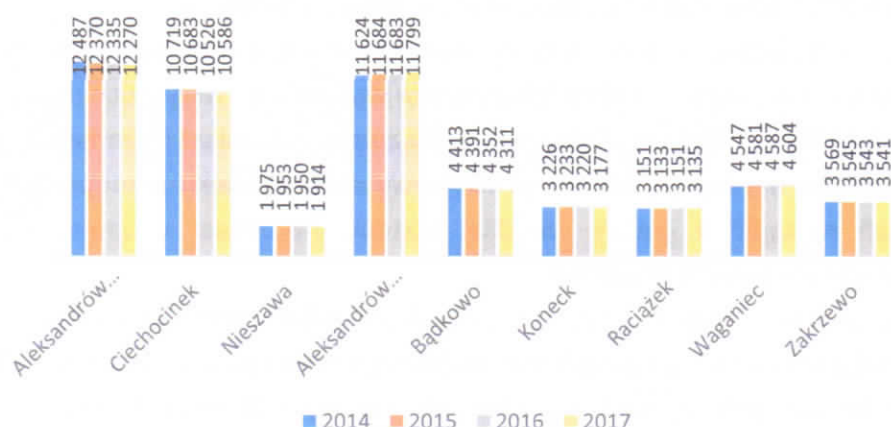
Na dzień 31 grudnia 2017 roku Powiat Aleksandrowski zamieszkiwało 55 333 osób. Większość mieszkańców mieszkała na terenach wiejskich. Na przestrzeni ostatnich lat zmniejszała się liczba mieszkańców powiatu, przy czym spadek był związany ze spadkiem liczby mieszkańców miast. Z tym faktem związany jest wzrost ogólnej liczby mieszkańców na wsi. W strukturze ludności 51,3 % stanowiły kobiety.

W odniesieniu do gmin miejskich, liczba mieszkańców na przestrzeni lat 2014 – 2017 spadła. Największy ubytek wystąpił w gminie miejskiej Aleksandrów Kujawski, bo aż 217 osób. W mieście Ciechocinku różnica wyniosła 133 osób, natomiast w Nieszawie 61 osób.

Spośród wszystkich 6 gmin wiejskich powiatu aleksandrowskiego na przestrzeni lat 2014-2017 w dwóch gminach nastąpił wzrost liczby mieszkańców. Tym samym w gminie Aleksandrów Kujawski wzrost wyniósł 175 osób, w gminie Waganiec – 37 osób.

Rysunek 2. Zmiana liczby mieszkańców w gminach Powiatu Aleksandrowskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Natomiast w pozostałych 4 gminach wiejskich powiatu liczba mieszkańców w porównaniu z poprzednimi latami spadła. Największy spadek mieszkańców wsi nastąpił w gminie Bądkowo – 102 osoby, następnie w gminie Koneck – 49 osób, w gminie Zakrzewo – 28 osób, w gminie Raciążek – 16 osób.

Tabela 1. Zmiana grup wiekowych w gminach Powiatu Aleksandrowskiego.

Gmina	w wieku przedprodukcyjnym				w wieku produkcyjnym				w wieku poprodukcyjnym			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Aleksandrów Kujawski (gm)	18	17,8	17,5	17,4	63,3	62,5	61,9	61,2	18,8	19,7	20,6	21,5
Ciechocinek	14,4	14,4	14,3	14,4	58,1	56,9	56,1	55,5	27,4	28,7	29,6	30,1
Nieszawa	16,6	16,5	16,4	15,8	64,9	64,1	63,6	63,2	18,5	19,4	20	21
Aleksandrów Kujawski (gw)	20,6	20,2	20,1	20	64,8	65	64,7	64,3	14,6	14,8	15,3	15,8
Bądkowo	19,4	19,2	19	18,3	62,1	62,1	61,6	61,7	18,5	18,7	19,4	20
Koneck	18,4	17,8	17,3	17,2	62,4	62,9	63	62,8	19,2	19,4	19,7	20
Raciążek	16,9	16,3	16,7	16,3	64,4	64,2	63,5	63,5	18,6	19,6	19,8	20,1
Waganiec	19,3	19	18,7	18,5	65,2	65	64,8	64,6	15,5	16	16,4	16,9
Zakrzewo	17,8	17,4	17,5	17,3	63,6	63,8	63,2	63,2	18,5	18,8	19,3	19,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela prezentuje w jakim procencie na przestrzeni lat 2014-2017 nastąpiła zmiana grup wiekowych w poszczególnych gminach powiatu aleksandrowskiego.

Z powyższego wynika, iż największy procent ludności w powiecie aleksandrowskim w ostatnich latach stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, jednakże sukcesywnie następował spadek liczebności tej grupy wiekowej. Ogólnie najmniej liczącą grupą były osoby w wieku

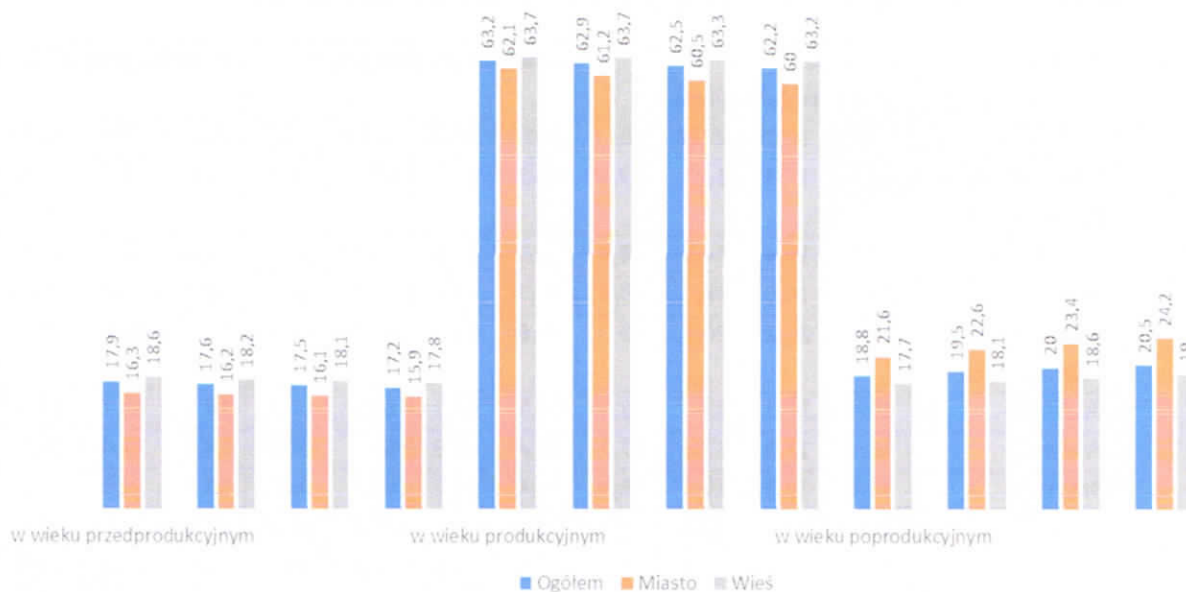
przedprodukcyjnym i sukcesywnie następuje spadek liczby młodych osób. Natomiast w 2017r. w stosunku do roku 2014 wzrósł procent osób w wieku poprodukcyjnym.

Dokonując szczegółowej analizy zaprezentowanych danych wywnioskować można, iż największy procent osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy występował w gminie wiejskiej Aleksandrów Kujawski, natomiast najmniejszy procent w Ciechocinku. Ponadto największy spadek procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym w ostatnich latach nastąpił w gminie wiejskiej Koneck, natomiast w gminie miejskiej Ciechocinek został na tym samym poziomie.

Największy procent osób w wieku produkcyjnym odnotowano w gminie wiejskiej Waganiec. Najmniej ludności z tego przedziału wiekowego występowało w gminie miejskiej Ciechocinek i tam też nastąpił największy spadek procentowy osób w wieku produkcyjnym. Jedynie w gminie wiejskiej Koneck nastąpił niewielki wzrost procentowy ludności w grupie wieku produkcyjnego.

W odniesieniu do osób w wieku poprodukcyjnym największy odsetek występował w gminie Ciechocinek, a najmniejszy w gminie wiejskiej Aleksandrów Kujawski. We wszystkich gminach nastąpił wzrost liczby ludności z tego przedziału wiekowego, a największy wzrost nastąpił w gminach miejskich Aleksandrów Kujawski i Ciechocinek.

Rysunek 3. Zmiana grup wiekowych Powiatu Aleksandrowskiego, ze względu na miejsce zamieszkania (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Powyższy rysunek prezentuje procentową zmianę grup wiekowych na przestrzeni lat 2014-2017 z uwzględnieniem miejsca zamieszkania.

W odniesieniu do osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzić można, iż najwięcej młodych ludzi zamieszkuje na wsi, jednakże zarówno w mieście jak i na wsi wystąpił spadek liczebności osób z tego przedziału wiekowego.

Osoby w wieku produkcyjnym stanowią grupę najliczniejszą w stosunku do wszystkich mieszkańców powiatu. Podobnie jak w sytuacji opisanej wcześniej najwięcej osób w tym przedziale wiekowym zamieszkuje na wsi i odnotowuje się sukcesywny spadek liczebności grupy, zarówno na wsi jak i w mieście.

Inaczej sytuacja przedstawia się w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym, gdzie na przestrzeni lat 2014-2017 wystąpił wzrost liczebności tej grupy wiekowej zarówno w mieście jak i na wsi. Ponadto najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkuje w mieście.

Tabela 2. Zmiana ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według gmin (%).

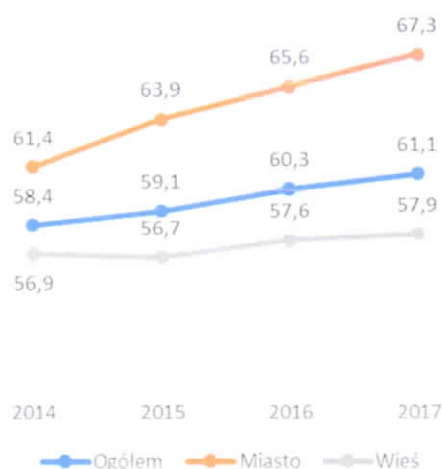
Gmina	2014	2015	2016	2017
Aleksandrów Kujawski (gm)	58,1	60,1	61,5	63,5
Ciechocinek	72,1	75,7	78,3	80,3
Nieszawa	54,1	56,0	57,1	58,2
Aleksandrów Kujawski (gw)	54,3	53,9	54,6	55,6
Bądkowo	61,1	60,9	62,3	62,1
Koneck	60,2	59,1	58,7	59,2
Raciążek	55,2	55,9	57,5	57,4
Waganiec	53,4	53,8	54,2	54,9
Zakrzewo	57,2	56,8	58,3	58,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Zestawienie przedstawia stosunek liczby osób z poszczególnych gmin terenu powiatu aleksandrowskiego w wieku nieprodukcyjnym, czyli osób do 17 roku życia w stosunku do osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2014-2017. Z zestawienia wynika, iż w gminie Ciechocinek w ostatnich latach występuje największy procent osób w wieku nieprodukcyjnym i z roku na rok liczba ta wzrasta. Najmniejszy odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym występował w gminie Waganiec, lecz również liczba ta wzrasta.

Spośród wszystkich 9 gmin powiatu aleksandrowskiego na przestrzeni ostatnich lat w 8 występuje wzrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do 100 osób w wieku produkcyjnym. Jedynie w gminie Koneck liczba ta maleje.

Rysunek 4. Zmiana ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, ze względu na miejsce zamieszkania (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Jak widać na wykresie, na przestrzeni lat 2014-2017 w całym powiecie aleksandrowskim systematycznie wzrasta odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym.

W 2014 roku ludność z terenu wiejskiego w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym wynosiła 56,9, natomiast w mieście liczba ta była o 4,5 wyższa i wynosiła 61,4. Następnie przez okres kolejnych 4 lat liczba ta wzrosła zarówno w mieście jak i na wsi o 5,9.

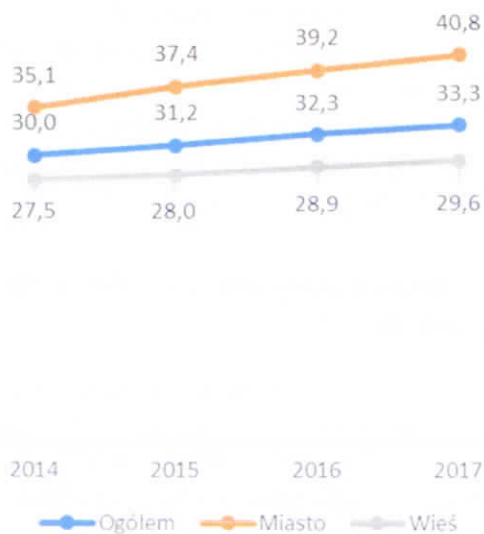
Tabela 3. Zmiana ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według gmin (%).

Gmina	2014	2015	2016	2017
AleksandrówKujawski (gm)	29,7	31,5	33,3	35,1
Ciechocinek	47,2	50,4	52,8	54,3
Nieszawa	28,5	30,3	31,4	33,1
Aleksandrów Kujawski (gw)	22,5	22,7	23,6	24,5
Bądkowo	29,8	30,0	31,5	32,5
Koneck	30,7	30,9	31,2	31,8
Raciążek	28,9	30,5	31,2	31,7
Waganiec	23,8	24,	25,3	26,2
Zakrzewo	29,2	29,5	30,6	30,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela prezentuje liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, czyli powyżej wieku emerytalnego w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni lat 2014-2017 we wszystkich gminach Powiatu Aleksandrowskiego systematycznie wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym.

Najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym mieszka na terenie Ciechocinka i w tej gminie w ostatnich latach wystąpił największy wzrost liczby osób z prezentowanej grupy wiekowej. Natomiast najmniejszy odsetek osób powyżej wieku emerytalnego w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym występuje w gminie wiejskiej Aleksandrów Kujawski.

Rysunek 5. Zmiana ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według miejsca zamieszkania (%).

W 2014r. procent osób pochodzących z miasta powyżej wieku emerytalnego w stosunku do osób w wieku produkcyjnym wynosił 35,1 natomiast w ciągu kolejnych czterech lat liczba ta wzrosła o 5,7 i w 2017 r. stanowiła 40,8%. Natomiast na wsi w 2014r. zamieszkiwało 27,5 osób z opisywanego przedziału wiekowego i ciągu kolejnych lat procent ten wzrósł o 2,1 i w 2017r. wynosił 29,6.

W ostatnich latach największy procent osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym jest w miastach i procent ten wzrasta znacznie więcej niż w przypadku mieszkańców terenu wiejskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 4. Zmiana współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (%).

Gmina	2014	015	2016	2017
Aleksandrów Kujawski (gm)	20,7	22,0	23,4	25,0
Ciechocinek	34,6	37,0	39,1	40,3
Nieszawa	21,4	22,5	23,4	25,5

Z roku na rok wzrasta współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (liczba osób powyżej 60 roku przypadająca na 100 mieszkańców) na terenie powiatu aleksandrowskiego. Najwięcej osób w wieku starszym pochodzi z gminy Ciechocinek i tam na

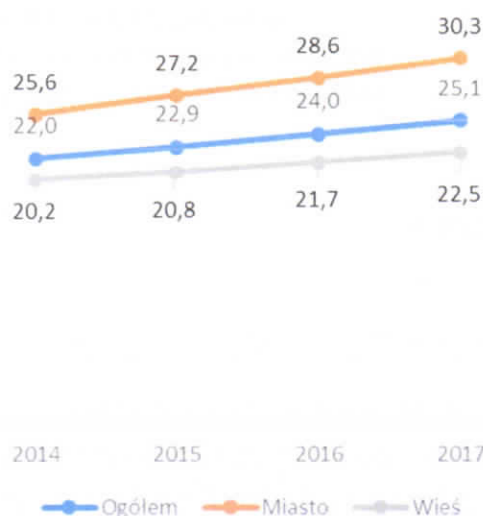

Aleksandrów Kujawski (gw)	16,1	16,6	17,1	17,9
Bądkowo	22,0	22,0	22,9	24,1
Koneck	23,7	24,2	24,7	25,3
Raciążek	20,3	21,7	23,1	24,2
Waganiec	16,9	17,8	19,0	19,4
Zakrzewo	22,2	22,5	23,2	24,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

przestrzeni lat 2014-2017 wystąpił największy wzrost wskaźnika obciążenia. Najmniej osób w wieku starszym zamieszkuje na terenie gminy Aleksandrów Kujawski. Najmniejsza zmiana wskaźnika wystąpiła w gminie wiejskiej Aleksandrów Kujawski.

Rysunek 6. Zmiana współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2014r. współczynnik obciążenia demograficznego dla Powiatu Aleksandrowskiego wyniósł 22,0 i w przeciągu 4 kolejnych lat wzrósł do 25,1.

Biorąc pod uwagę podział mieszkańców ze względu na pochodzenie ze wsi lub z miasta wynika, iż większy wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym występuje w mieście. W 2014r. różnica wynosiła 5,4% natomiast w 2017r. różnica uległa wzrostowi i wynosi 7,8%.

Tabela 5. Zmiana wskaźnika starości (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej) (%).

Gmina	2014	2015	2016	2017
Aleksandrów Kujawski (gm)	14,6	15,4	16,2	17,1
Ciechocinek	22,6	23,7	24,7	25,2
Nieszawa	15,2	15,9	16,4	17,6
Aleksandrów Kujawski (gw)	11,5	11,9	12,2	12,7
Bądkowo	15,2	15,2	15,7	16,4
Koneck	16,3	16,6	17,0	17,3
Raciążek	14,6	15,4	16,2	16,8
Waganiec	12,2	12,7	13,5	13,7
Zakrzewo	15,5	15,8	16,2	16,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

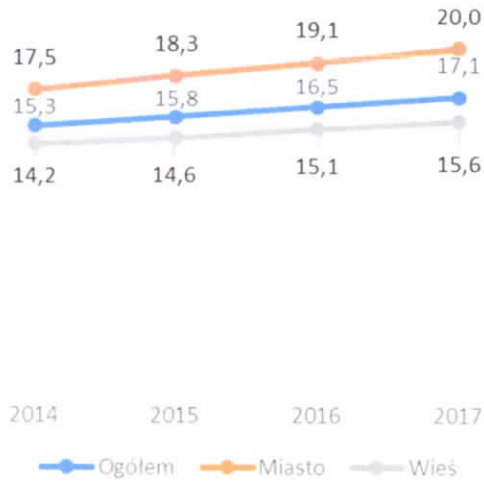
Tabela przedstawia zmianę wskaźnika osób w wieku 65 lat i więcej, pochodzących z poszczególnych gmin powiatu aleksandrowskiego na przełomie lat 2014-2017.

Z powyższego wynika, iż największy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do wszystkich mieszkańców powiatu zamieszkuje na terenie gminy Ciechocinek. W 2014r. wskaźnik wynosił 22,6% i przez kolejne 4 lata wzrósł do 25,2%. Najmniej osób w wieku starszym zamieszkuje na terenie gminy wiejskiej Aleksandrów Kujawski. W 2014r. procent ten był na poziomie 11,5% i w kolejnych latach wzrósł do 12,7%. Natomiast największy wzrost w przeciągu ostatnich lat odnotowano w gminie

miejskiej Ciechocinek, a najmniejszy w gminie Koneck.

Rysunek 7. Zmiana wskaźnika starości (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej) (%).

Dokonując podziału pochodzenia osób w wieku poprodukcyjnym ze wsi bądź z miasta wynika, iż większy odsetek osób powyżej 65 roku życia pochodzi z miasta i cały czas ta liczba wzrasta. W 2014r. w mieście zamieszkiwało 17,5 % osób w wieku starczym i do 2017 roku wskaźnik ten wzrósł do 20,0. Natomiast w 2014r. ze wsi pochodziło 15,3 osób i z omawianego przedziału wiekowego przez kolejne 4 lata liczba ta wzrosła do 17,1.

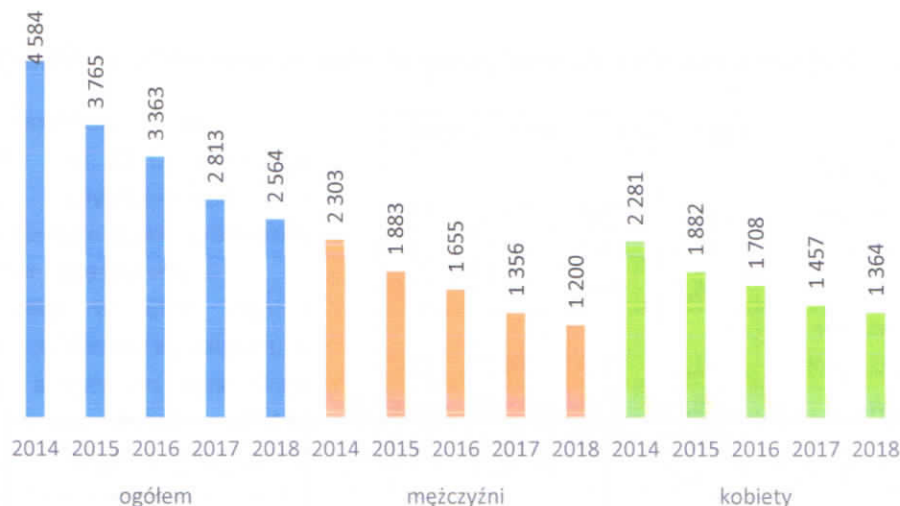
W mieście na przestrze lat 2014-2017 następuje większy wzrost wskaźnika starości w porównaniu z osobami pochodzącymi ze wsi.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.2. RYNEK PRACY

W Powiecie Aleksandrowskim tak jak w całym kraju na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Tendencja ta dotyczyła kobiet i mężczyzn i obejmowała wszystkie gminy powiatu. Liczba bezrobotnych na przestrzeni lat 2014-2018 zmniejszyła się prawie o 50 %.

Rysunek 8. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach.

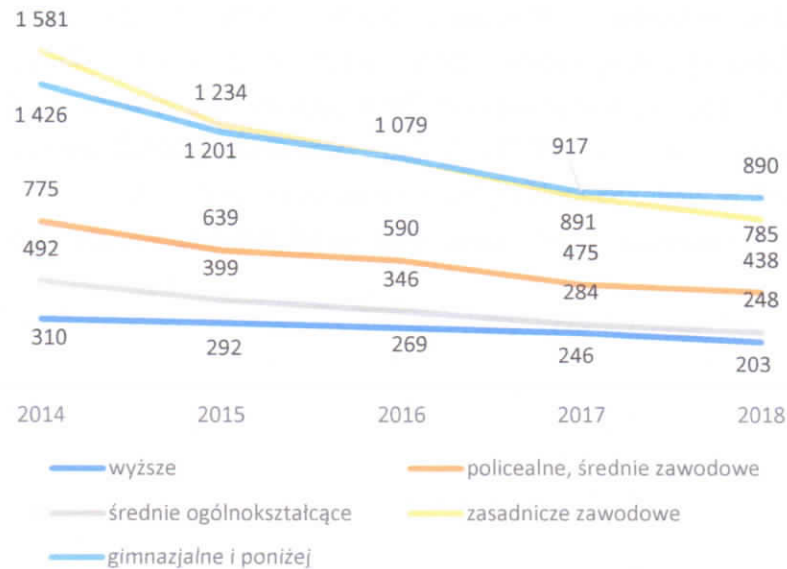

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Spadek liczby bezrobotnych uzależniony był od dwóch czynników. Pierwszym jest wykształcenie a drugim wiek.

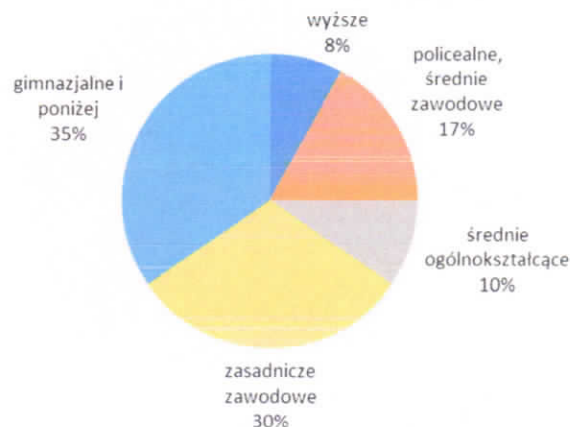
Rysunek 9. Zmiana liczby bezrobotnych według kryterium wykształcenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Największy spadek liczby osób bezrobotnych objął grupę osób legitymujących się wykształceniem zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Wyniósł on około 50 %. Najniższy spadek wystąpił w grupie osób z wyższym wykształceniem. Dla tej grupy spadek bezrobocia wyniósł 34,52 % oraz osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym wynoszący 37%.

Rysunek 10. Udział bezrobotnych według wykształcenia w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Biorąc pod uwagę poziom bezrobocia w 2018 roku, to najwięcej było osób bezrobotnych posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej.

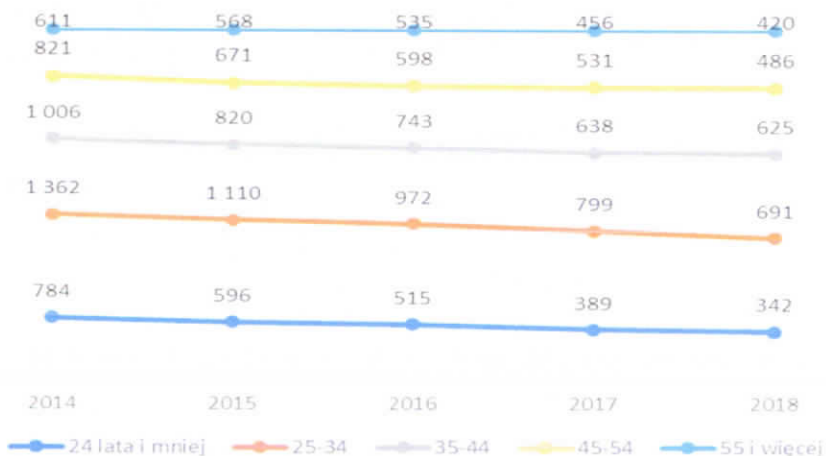

Te dwie grupy osób stanowią 65 % ogólnej liczby osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

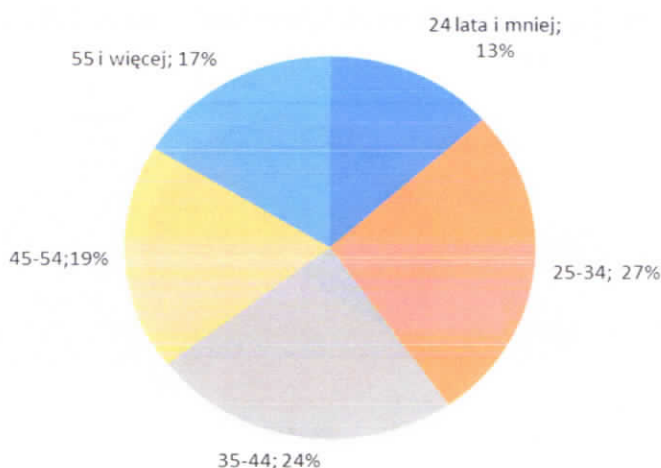
Różnice w tendencjach spadku liczby bezrobotnych widać także przy ocenie kryterium wieku. Najbardziej zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych w wieku do 24 lat, wynoszący 56% (zmiana z 784 osób zarejestrowanych w 2014 roku do 342 w roku 2018). Blisko 50 % wyniósł spadek liczby osób w wieku 25-30 lat. Najniższy spadek zanotowano w grupie osób w wieku 55 i więcej lat. Wynosi on jedynie 31 %.

Rysunek 11. **Zmiany liczby bezrobotnych z uwzględnieniem kryterium wieku.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Rysunek 12. **Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych z uwzględnieniem kryterium wieku w 2018 roku.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Osoby młodsze w wieku poniżej 24 lat stanowiły w 2018 roku najmniej liczną grupę zarejestrowanych jako bezrobotnych.

3.3. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE

3.3.1. Instytucjonalna pomoc społeczna

Podział kompetencji polityki społecznej pomiędzy administracją gminą i powiatową wpływa na sposób oceny sytuacji społecznej i ekonomicznej mieszkańców powiatu. Na poziomie gminy udzielana jest pomoc finansowa rodzinom, w zależności od jej sytuacji ekonomicznej. Analiza powodów jej przyznawania pozwala ocenić sytuację tej grupy mieszkańców, która wymaga największego wsparcia ze strony jednostek samorządu terytorialnego i państwa. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomoc społeczna jest zadaniem własnym gminy. Zadania realizowane przez GOPS mają charakter zadań obligatoryjnych, fakultatywnych. Wśród zadań obligatoryjnych są zadania zlecane przez administrację państwową.

Tabela 6. Zadania pomocy społecznej.

Zadania własne gminy o charakterze obligatoryjnym
<ul style="list-style-type: none">
• udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
• przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
• przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
• przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
• przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
• przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
• opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
• praca socjalna;
• organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
• prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
• dożywianie dzieci;
• sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
• kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
• pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
• przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;

- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 7. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w 2018 roku.

Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób
Aleksandrów Kujawski (gm)	811	1498
Ciechocinek	555	978
Nieszawa	190	411
Aleksandrów Kujawski (gw)	534	1418
Bądkowo	130	294
Koneck	136	366
Waganiec	146	344
Raciążek	188	348
Zakrzewo	116	261
Ogólnie	2806	5918

W 2018 roku z pomocy społecznej na terenie powiatu aleksandrowskiego korzystało łącznie 2.806 rodzin, co stanowiło 5.918 osób w rodzinach. Najwięcej, bo aż 811 rodzin i 1498 osób w rodzinach pochodziło z gminy miejskiej Aleksandrów Kujawski. Najmniej rodzin i osób w rodzinach korzystających z wsparcia instytucji pomocy społecznej odnotowuje się w gminie wiejskiej Zakrzewo.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

Rysunek 13. Udział osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogólnej liczbie ludności w 2018 (%).

Z powyższego wynika, iż w 2018 roku z pomocy społecznej korzystało łącznie 10,69 % osób w stosunku do wszystkich mieszkańców powiatu aleksandrowskiego.

Największy procent korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej, bo aż 21,47 % pochodzi z gminy Nieszawa, natomiast najmniej szary odsetek osób korzysta ze wsparcia w gminie Bądkowo (6,82%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018.

Gmina	2014	2016	2018
Aleksandrów Kujawski (gm)	707	594	557
Ciechocinek	527	542	530
Nieszawa	177	179	140

Z powyższego wynika, iż na terenie Powiatu Aleksandrowskiego w większości gmin na przestrzeni lat 2014 – 2018 maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Największy spadek nastąpił w gminie Koneck. Spadek wyniósł aż 44,67% rodzin

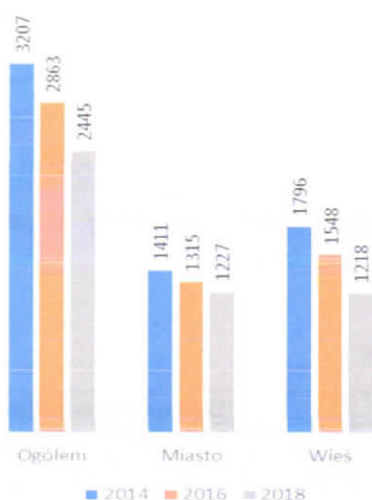

Aleksandrów Kujawski (gw)	743	675	533
Bądkowo	145	130	115
Koneck	244	180	135
Raciążek	35	249	184
Waganiec	176	170	135
Zakrzewo	163	144	116

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

w stosunku do 2014 roku. W gminie Ciechocinek natomiast nastąpił minimalny wzrost wskaźnika rodzin korzystających z wsparcia instytucji pomocy społecznej (0,57%).

Rysunek 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018 z podziałem na wieś i miasto.

Z wykresu wywnioskować można, iż w całym Powiecie Aleksandrowskim na przestrzeni lat 2014-2018 ogólnie sukcesywnie maleje liczba rodzin korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej. W całym powiecie w 2018 roku w porównaniu do roku 2014 spadek wyniósł 23,76%.

Z powyższego wynika również, iż na przestrzeni ostatnich 4 lat liczba rodzin korzystających z wsparcia instytucji pomocy społecznej, pochodzących z terenów wiejskich zmalała o 32,18%, natomiast w mieście spadek nastąpił w skali 13,04%.

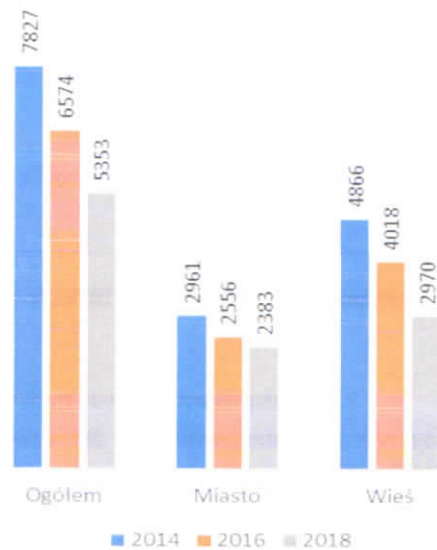
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

Tabela 9. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018.

Gmina	2014	2016	2018
Aleksandrów Kujawski (gm)	1588	1194	1124
Ciechocinek	975	983	949
Nieszawa	398	379	310
Aleksandrów Kujawski (gw)	2161	1850	1409
Bądkowo	477	451	274
Koneck	739	503	363
Raciążek	567	457	335
Waganiec	454	416	328
Zakrzewo	468	341	261

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

Na przestrzeni lat 2014-2018 wraz ze spadkiem liczby rodzin korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej następuje spadek liczby osób w rodzinach, które ubiegają się o przyznanie świadczenia z instytucji pomocy społecznej. Jednakże największy spadek ilości rodzin nastąpił w gminie Koneck, natomiast największy spadek ilości osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej odnotowuje się w gminie Bądkowo. Spadek ten w 2018r. wynosi 50,87% w stosunku do roku 2014. Najmniejsza różnica w liczebności klientów pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich 4 lat wystąpił w gminie Ciechocinek.

Rysunek 15. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018 z podziałem na wieś i miasto.

Odnotowano, iż w 2018 roku liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej ogółem w Powiecie Aleksandrowskim zmalała o 31,60% w stosunku do roku 2014. W mieście spadek liczby opisywanej grupy wyniósł 19,52%, natomiast na wsi różnica wyniosła 38,96%.

Widzimy zatem, iż w Powiecie Aleksandrowskim w znacznej mierze wzrasta liczba osób pochodzących ze wsi, które zaprzestają z korzystania ze wsparcia instytucji pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	Powiat	Miasto	Wieś	Powiat	Miasto	Wieś
Ubóstwo	1931	1046	885	4171	2068	2103
Sieroctwo	1	0	1	1	0	1
Bezdomność	49	35	14	55	37	18
Potrzeba ochrony macierzyństwa	168	32	136	813	146	667
Bezrobocie	1467	782	685	3542	1721	1821
Niepełnosprawność	684	316	368	1242	453	789
Długotrwała lub ciężka choroba	494	148	346	965	218	747
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	212	69	143	724	200	524
Przemoc w rodzinie	13	9	4	36	26	10
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	149	112	37	233	162	71
Narkomania	4	4	0	4	4	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	25	16	9	30	17	13
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	11	1	10	30	2	28
Sytuacja kryzysowa	7	0	7	26	0	26
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1	0	1	2	0	2

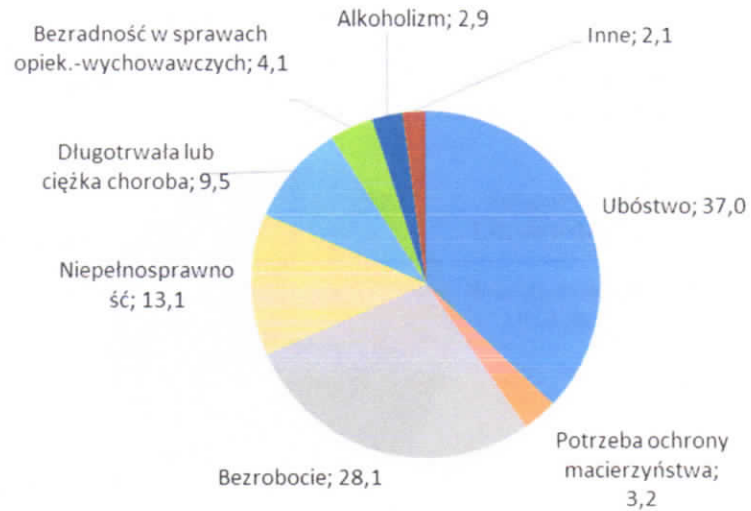
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

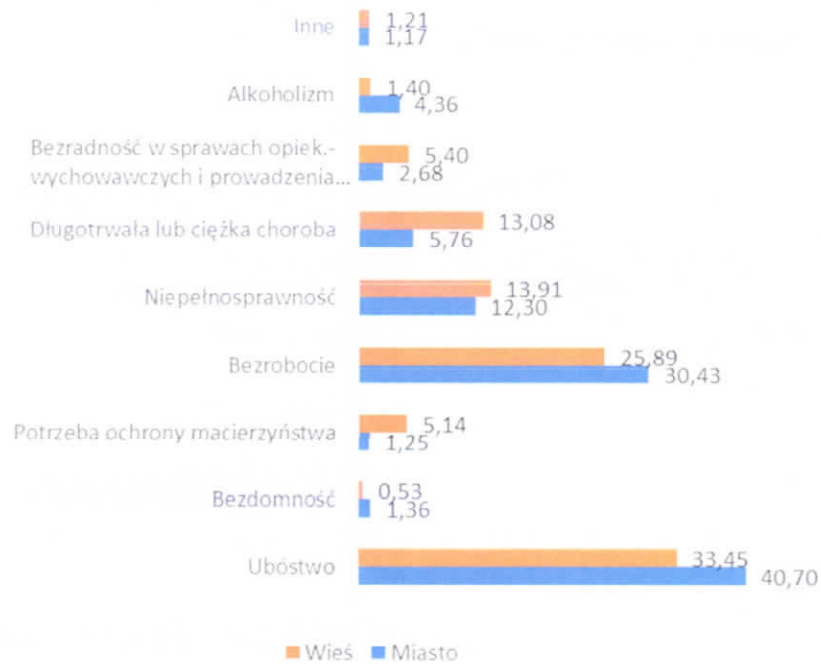

Rysunek 16. **Przyczyny przyznawania pomocy w rodzinach w 2018r. (%)**.

a) ogólnie w powiecie

b) podział na wieś i miasto

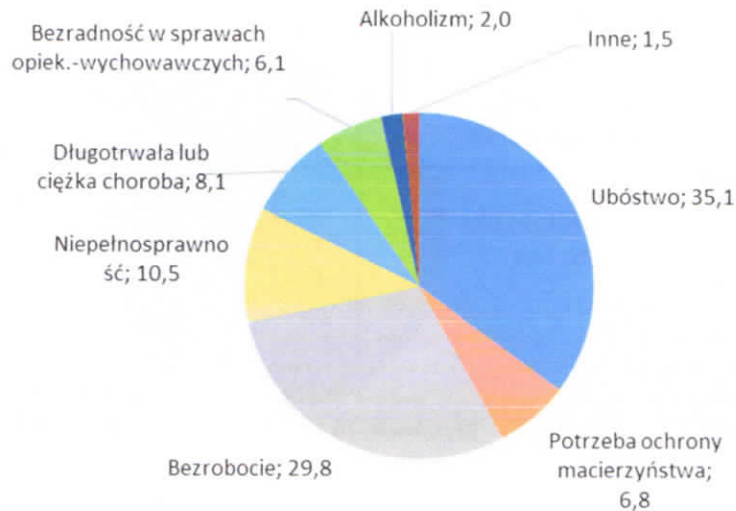

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

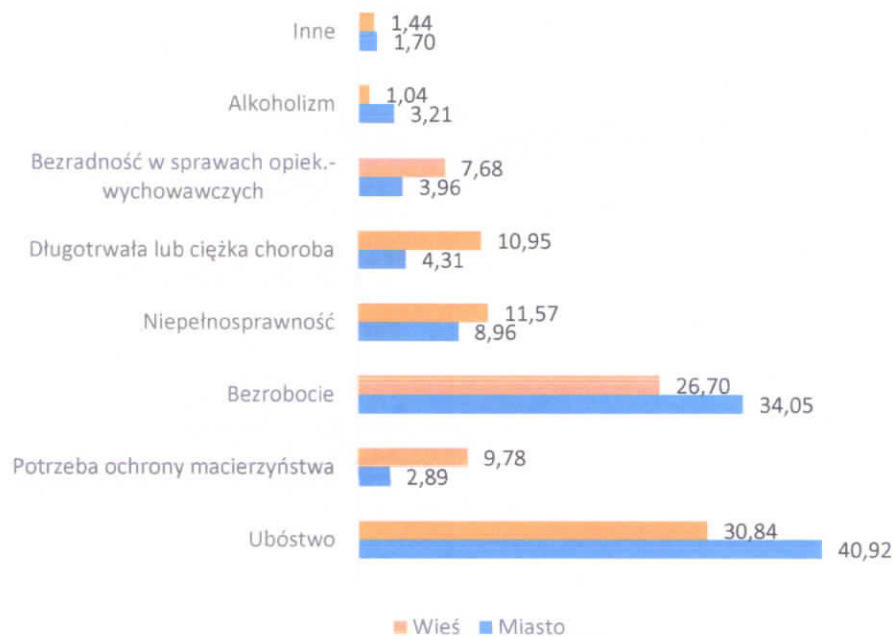

Rysunek 17. **Przyczyny przyznawania pomocy z uwzględnieniem liczby osób w rodzinach w 2018r. (%)**.

a) ogólnie w powiecie

b) podział na wieś i miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

Uzupełnieniem zaprezentowanych powyżej danych jest analiza sytuacji, w których przyznawana jest pomoc społeczna. Dane zaprezentowane w Tabeli 10 ukazują odpowiednio liczbę rodzin i liczbę osób w rodzinach, objętych wsparciem z konkretnych powodów,

wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Zestawienia te uzupełniają naszą wiedzę na temat problemów społecznych występujących na terenie powiatu aleksandrowskiego.

Najczęstszą przyczyną przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo. W roku 2018 z powodu ubóstwa wsparto 1931 rodzin- pomocą objęto w sumie 4171 osób. Z tego 1046 rodzin pochodziło z miasta (co stanowiło 2068 osób). Mimo, iż liczba rodzin pochodzących ze wsi była o 161 mniejsza niż w mieście, to liczba osób w rodzinach pochodzących ze wsi była większa o 35 osób w stosunku do miasta.

Aby rodzina mogła otrzymać wsparcie poza ubóstwem musi współwystępować inny problem utrudniający rodzinie samodzielne funkcjonowanie.

W znaczącej liczbie rodzin korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej oprócz ubóstwa występowało bezrobocie.

W 2018 roku ogólna liczba rodzin, objętych pomocą z tego powodu wyniosła 28,1 % z ogółu korzystających z pomocy (tj. 29,8% osób). Liczba rodzin, pochodzących z miasta, które korzystały z pomocy ze względu na bezrobocie wynosiła 30,43%, zaś liczba osób w tych rodzinach wynosiła 1721. Z kolei liczba rodzin pochodzących ze wsi, korzystających z tej formy wsparcia wynosiła 25,89 % rodzin (w tym 1821 osób).

Na podstawie zgromadzonych danych można także wnioskować o dużej dotkliwości problemu niepełnosprawności, która coraz częściej staje się przyczyną przyznania pomocy mieszkańcom gmin Powiatu Aleksandrowskiego. W roku 2018 pomoc taką przyznano łącznie 684 rodzinom zamieszkującym powiat, zaś liczba członków tych rodzin wyniosła 1242. W mieście ze wsparcia korzystało 316 rodzin z osobą niepełnosprawną (453 osób). Mieszkańców wsi, którym przyznano pomoc z tego tytułu było o 336 osób więcej niż w mieście (co stanowiło 52 rodziny więcej).

Kolejną pod względem częstości występowania, przyczyną udzielania rodzinom pomocy jest długotrwała lub ciężka choroba. Działające na terenie Powiatu Aleksandrowskiego ośrodki pomocy społecznej przyznały pomoc z tego powodu w 2018 roku 494 rodzinom (965 osobom). W mieście z tej formy wsparcia korzystało 148 rodzin (218 osób). Na wsi długotrwała lub ciężka choroba była powodem przyznania pomocy w przypadku 346 rodzin (tj. 747 osób).

Dwa kolejne pod względem częstości przyznawania pomocy problemy, pojawiające się w rodzinach zamieszkujących nasz powiat to: potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

W przypadku pierwszego spośród wymienionych problemów obserwuje się, iż znacznie częściej problem pojawia się na wsi niż w mieście. W 2018 roku ze wsparcia ochrony macierzyństwa skorzystało o 104 więcej rodzin ze wsi niż z miasta (co stanowi o 521 osób w rodzinach więcej).

W przypadku pomocy udzielanej w związku z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzeniem gospodarstwa domowego, sytuacja przedstawia się podobnie i w większości problem ten pojawia się wśród rodzin pochodzących ze wsi.

Alkoholizm był przyczyną przyznania pomocy społecznej w przypadku 112 rodzin pochodzących z miasta, przy czym na wsi liczba ta wyniosła 37. Pozostałe powody przyznawania pomocy, wymienione w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, podawane były przez ośrodki pomocy społecznej rzadziej niż te, o których mowa była do tej pory.

Problem bezdomności jako przyczynę przyznania pomocy społecznej wskazano w odniesieniu do 49 rodzin z całego powiatu, przy czym 35 pochodziło z miasta a 14 ze wsi. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego wystąpiły w 25 rodzinach Powiatu Aleksandrowskiego. Pozostałe problemy takie jak: sieroctwo, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochrona uzupełniająca lub zezwolenie na pobyt czasowy, klęska żywiołowa lub ekologiczna występowały w znikomych ilościach.

Wpływ na zmiany liczby osób otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej miał rządowy program Rodzina 500 plus zapoczątkowany w kwietniu 2016 r., który jest długofalowym wsparciem kierowanym przede wszystkim do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Świadczenie wychowawcze – od 1 kwietnia 2016 przysługuje rodzicom lub opiekunom dzieci do 18 roku życia, niezależnie od dochodu. na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Świadczenie wypłacane jest w wysokości 500 zł netto miesięcznie. Dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym kryterium dochodowe jest wyższe i wynosi 1200 zł na osobę. Świadczenie przysługuje na mocy ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Dodatek wychowawczy lub dodatek do zryczałtowanej kwoty – prawo do dodatku wychowawczego posiada rodzina zastępcza i prowadzący rodzinny dom dziecka, zaś dodatku do zryczałtowanej kwoty – dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego. Oba świadczenia wypłacane są w wysokości 500 zł netto na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i przekazywane są na każde umieszczone dziecko w wieku do ukończenia 18. roku życia.

Tabela 11. Świadczenia z programu Rodzina 500 plus.

Gmina	Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie	Liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie	Wydatki na świadczenia wychowawcze
Aleksandrów Kujawski (gm)	841	1 296	7 756 505
Ciechocinek	595	862	5 143 293
Nieszawa	122	186	1 119 244
Aleksandrów Kujawski (gw)	979	1 567	9 397 371
Bądkowo	323	513	3 131 741
Koneck	266	428	2 552 645
Raciążek	211	323	1 957 679
Waganiec	362	563	3 403 443
Zakrzewo	275	429	2 601 391

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z gmin Powiatu Aleksandrowskiego.

Świadczenia z programu Rodzina 500 plus otrzymywało w 2017 roku blisko 4000 rodzin. Wydatki na świadczenia łącznie wyniosły 37 mln zł.

3.3.2. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest szczególnie ważnym problemem społecznym, ograniczającym funkcjonowanie na wielu płaszczyznach. Nie ma jednej powszechnie uznanej definicji niepełnosprawności. Światowa Organizacja Zdrowia przyjmuje, że do osób z niepełnosprawnościami zaliczają się osoby, z długotrwałą obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w interakcji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami.

System prawny osób z niepełnosprawnościami oparty jest na ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami. Ustawa określa trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia.

- Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby: niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej. Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności możliwe jest wówczas, gdy u osoby starającej się o orzeczenie niepełnosprawności występują jednocześnie ograniczenia w wykonywaniu zatrudnienia i konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy.
- Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby: z naruszoną sprawnością organizmu niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych.
- Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby: o naruszonej sprawności organizmu powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień pozwala korzystać z wielu form pomocy, m. in.:

- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (w tym w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej),

możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych), korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych (m. in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy), dofinansowanie działalności gospodarczej lub rolniczej;

- w zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej oraz możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów;
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu i technicznych, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności;
- ulgi w podatkach, zniżki w komunikacji,
- usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej.

3.3.2.1. Osoby z niepełnosprawnościami w Powiecie Aleksandrowskim

Dokładna liczba osób z niepełnosprawnościami w Polsce nie jest znana. Szacuje się, że około 12% społeczeństwa stanowią osoby z niepełnosprawnościami. W Powiecie Aleksandrowskim mieszka około 50 tys. osób, a zatem w tym przypadku jest to około 6 tys. osób z niepełnosprawnościami. Z danych GUS wynika, że około 53% ogółu z niepełnosprawnościami stanowią kobiety. Brak jest natomiast aktualnych danych uwzględniających powiat, a co za tym idzie miarodajnych statystyk.

Dane o osobach z niepełnosprawnościami w Powiecie Aleksandrowskim (podobnie jak w innych rejonach Polski) są niejednorodne. Wynika to z faktu istnienia odrębnych systemów orzekania o niepełnosprawności. Pierwszy system orzeka do celów rentowych – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, systemy orzekania dla służb mundurowych. Drugi system orzeka do celów poza - rentowych – Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Obydwa systemy, orzekające dla innych celów, kierują się częściowo innymi zasadami. Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, że część osób, które już posiadają orzeczenia o niepełnosprawności sporządzone do celów rentowych, zgłasza wnioski o uzyskanie drugiego orzeczenia w Powiatowych Zespołach ds. Orzekania o Niepełnosprawności i takie orzeczenia otrzymuje, zyskując dodatkowe ulgi i uprawnienia (np. usługi: socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne, rehabilitacyjne; karta parkingowa). Przepisy prawa dopuszczają takie sytuacje.

Dane dotyczące osób z niepełnosprawnościami w powiecie według GUS w roku 2011 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 12. Osoby niepełnosprawne wg. płci w roku 2011.

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
4 953	2 407	2 547

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 – GUS Warszawa 2013.

Organem administracji publicznej wspierającym rehabilitację oraz zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Fundusz dysponuje środkami pochodzącymi m.in. z wpłat pracodawców (zatrudniających co najmniej 25 pracowników), dotacji z budżetu państwa, darowizn, dobrowolnych wpłat pracodawców, dochodów z działalności gospodarczej. Środki Funduszu są przekazywane przez Prezesa Zarządu tego Funduszu samorządom wojewódzkim i powiatowym na realizację określonych zadań lub rodzajów zadań – według algorytmu, podmiotom realizującym zadania zlecone przez Fundusz.

Algorytm, według którego przekazywane są środki do powiatu powinien uwzględniać w szczególności liczbę mieszkańców, liczbę osób z niepełnosprawnościami i liczbę uczestników funkcjonujących warsztatów terapii zajęciowej w powiecie oraz kwotę przewidzianą w planie finansowym Funduszu na dany rok na realizację przez samorządy zadań, kwotę zobowiązań finansowanych ze środków Funduszu z tytułu realizacji umów zawartych do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rok, dla którego jest obliczana wysokość środków.

3.3.2.2. Rehabilitacja społeczna

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim. Środki przekazywane powiatowi z PFRON na przestrzeni lat 2014-2018 systematycznie wzrastały. Decyzja rady powiatu, która dokonuje podziału tych środków zwiększały się środki na rehabilitację społeczną a malały na rehabilitację zawodową. Związane to było ze zmniejszeniem się stopy bezrobocia, która objęła także osoby z niepełnosprawnościami.

Tabela 13. Podział środków przyznawanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wyszczególnienie	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Rehabilitacja zawodowa	148.194	138.161	108.655	102.990	10.2977
Rehabilitacja społeczna	1.545.398	1.644.528	1.717.862	1.724.417	1.811.156
Razem	1.693.592	1.782.689	1.826.517	1.827.407	1.914.133
Udział środków przeznaczonych na rehabilitację społeczną. (%)	91,25	92,25	94,05	94,36	94,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Aleksandrowie Kujawskim.

W ramach rehabilitacji społecznej realizowane były następujące zadania:

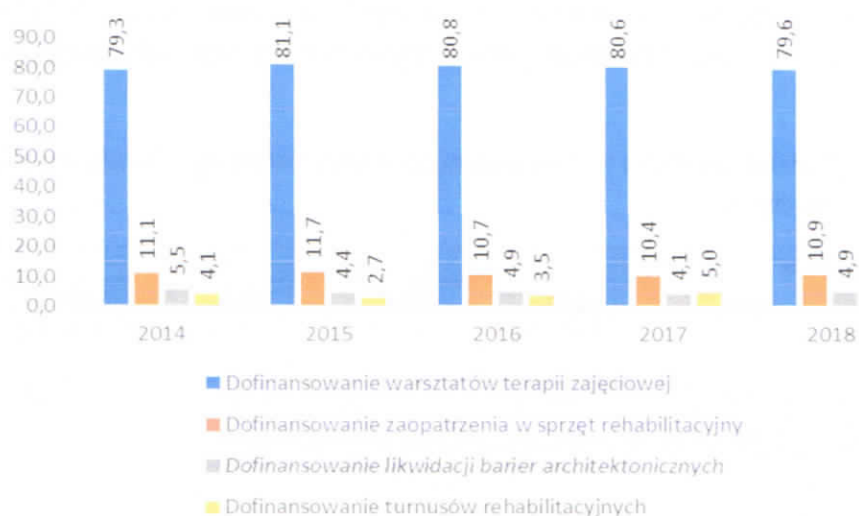
- dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Tabela 14. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej (w: zł).

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej	1.331.640	1.453.852	1.510.734	1.510.359	1.567.400
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym	186.521	209.737	200.711	194.454	214.563
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych oraz barier technicznych w zakresie zakupu schodolazów, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami	92.000	78.857	91.390	76.488	97.387
Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	68.401	49.166	66.094	93.750	88.545

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Rysunek 18. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Największy udział w wydatkach na rehabilitację społeczną ponoszono na dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej. Wynosił on około 80 % wszystkich ponoszonych wydatków. Około 11% stanowiły środki wydatkowane na dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych oraz turnusów rehabilitacyjnych stanowiły najmniejszy udział wydatków ponoszonych na rehabilitację społeczną.

W Powiecie Aleksandrowskim funkcjonują dwa warsztaty terapii zajęciowej:

1. WTZ „Karczemka” w Otłoczynie, dla 50 osób z niepełnosprawnościami. Organem prowadzącym jest Fundacja im. Brata Alberta w Radwanowicach,
2. WTZ w Aleksandrowie Kujawskim zapewniający terapię 35 uczestnikom. Organem prowadzącym jest Gmina Miejska Aleksandrów Kujawski.

Zgodnie z art. 68c ust. 1 pkt 1 lit. „b” ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 511 ze zm.) maksymalne dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w 2018 roku wynosiło 90%, natomiast 10% kosztów finansowanych jest ze środków samorządu powiatowego.

Tabela 15. Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej (zł).

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Dofinansowanie z PEFRON	1.198.476	1.306.730	1.359.660	1.359.285	1.410.660
Wkład własny powiatu	133.164	147.122	151.074	151.074	156.740

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Wkład własny powiatu na dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej systematycznie wzrasta jednak udział procentowy w tych wydatkach pozostaje na niezmięniętej wysokości.

Ważnym kryterium pozwalającym ocenić efektywność systemu wspierania osób z niepełnosprawnościami może być stopień zaspokojenia ich potrzeb ze środków finansowych z PFRON. Procedura otrzymanie dofinansowania jest związana z wypełnieniem wniosku o dofinansowanie, a PCPR w zależności od otrzymanych środków z PFRON udziela lub odmawia przyznania dofinansowania.

Tabela 16. Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba złożonych wniosków	142	126.	129	130	109
Liczba odmów	84	75	73	70	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Średnio w okresie ostatnich pięciu lat dofinansowanie na uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych otrzymało 56 % wnioskujących.

Tabela 17. **Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów.**

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba złożonych wniosków	363	341	318	328	350
Liczba odmów	119	105	75	190	195

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Średnio w okresie ostatnich pięciu lat dofinansowanie na sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów, otrzymało 40 % wnioskujących.

Tabela 18. **Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.**

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba złożonych wniosków	66	66	53	24	37
Liczba osób, które otrzymały pomoc	42	21	25	14	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

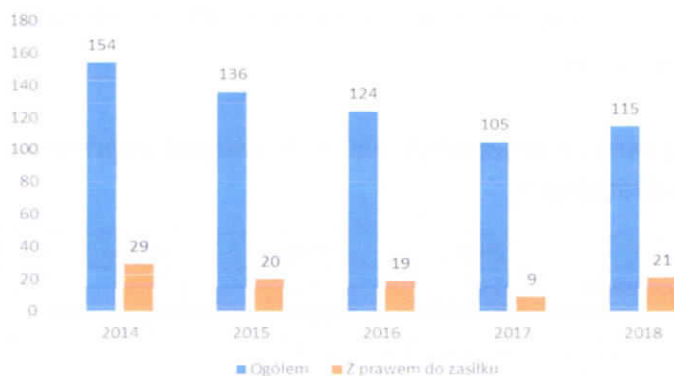
Średnio w okresie ostatnich pięciu lat dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu otrzymało 47 % wnioskujących.

Największym zainteresowaniem osób z niepełnosprawnościami cieszy się możliwość dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny. Z powyższych tabel wynika, że uzyskiwane przez powiat środki finansowe z PFRON-u, są zdecydowanie niewystarczające.

3.3.2.3. Rehabilitacja zawodowa

Zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej, osób z niepełnosprawnościami z orzeczoną niepełnosprawnością, realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Aleksandrowie Kujawskim.

Rysunek 19. **Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP.

W latach 2014-2017 zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP. Natomiast w 2018 roku nastąpił wzrost tej liczby. Analogiczna tendencja wystąpiła przy ocenie osób z prawem do zasiłku.

Środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych są przeznaczane na:

- zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako poszukujące pracy i niepozostające w zatrudnieniu,
- przyznanie osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- zwrot kosztów związanych z przystosowaniem stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej, adaptacji pomieszczeń oraz adaptacji lub nabycia odpowiednich urządzeń ułatwiających pracę lub funkcjonowanie, zakup i autoryzacja odpowiedniego oprogramowania oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, a także z kosztów rozpoznania przez służby medycyny pracy potrzeb osoby niepełnosprawnej,
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej,
- finansowanie kosztów szkoleń i przekwalifikowania zawodowego osób z niepełnosprawnościami.

Należy stwierdzić, że od wielu lat środki przyznawane z PFRON są niewystarczające w stosunku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zamieszkujących na terenie powiatu aleksandrowskiego. W 2018 roku w ramach środków PFRON dokonano zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla 1 osoby niepełnosprawnej, 1 osobie przyznano środki na podjęcie działalności gospodarczej, zorganizowano staże dla 5 osób.

3.3.2.4. Wspieranie rodzin

Jeżeli dziecko nie może wychowywać się w rodzinie biologicznej, niezbędne staje się stworzenie zastępczych form, które zapewnią mu opiekę i wychowanie. Wszystkie działania prowadzone w Powiecie Aleksandrowskim w ramach pieczy zastępczej, służą rekonstrukcji utraconego domu rodzinnego poprzez rozbudowę rodzinnych form pieczy zastępczej, a w szczególności zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych.

Zadaniem pieczy zastępczej realizowanej na szczeblu powiatu, jest praca w ramach posiadanych kompetencji z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej lub pieczy instytucjonalnej. W kompetencji gmin pozostaje praca z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy.

Rodzina zastępcza jest częścią rozległego systemu na rzecz pomocy dziecku i jego rodzinie. System ten tworzy zarówno rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka, placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, jak i rodzina biologiczna oraz asystent rodziny, a także sąd decydujący o losie dziecka, kurator oraz inne instytucje świadczące pomoc na rzecz dziecka

i rodziny w kryzysie (organizacje pozarządowe, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej).

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Prowadzona głównie na poziomie gminnym, która jest prowadzona głównie w formie usług asystenta rodziny, natomiast pomoc w opiece i wychowaniu prowadzona jest w formie:

- placówek wsparcia dziennego,
- rodzin wspierających.

Oprócz działań o charakterze profilaktycznym, mających na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, prowadzone są działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. W przypadku gdy rodzice, pomimo udzielonego im wsparcia, nie mogą zapewnić dziecku opieki i wychowania, obejmuje się je jedną z form pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowywania przez rodziców. Piecza zastępcza powinna mieć charakter jedynie okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio, rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka. Dziecko pozostaje w pieczy zastępczej do osiągnięcia pełnoletności lub jeżeli się uczy, do 25 roku życia.

Formy pieczy zastępczej obejmują rodzinną oraz instytucjonalną pieczę zastępczą. Rodzinne formy pieczy zastępczej:

- rodziny zastępcze spokrewnione (tworzą je wstępni (dziadkowie) i rodzeństwo dziecka);
- rodziny zastępcze niezawodowe (tworzą je osoby niespokrewnione z dzieckiem oraz krewni nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),
- rodziny zastępcze zawodowe, w tym: zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego (w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy) i zawodowa specjalistyczna (w której umieszcza się dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub małoletnie matki z dziećmi;
- rodzinne domy dziecka.

Realizacja zadań związanych z rodzinami zastępczymi w Powiecie Aleksandrowskim opiera się o Powiatowe Programy Rozwoju Pieczy Zastępczej. Aktualny program na lata 2018 – 2020 został przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Aleksandrowskiego Nr XXXII/404/2018 w dniu 23 marca 2018 roku.

Tabela 19. Rodzinne formy pieczy zastępczej w Powiecie Aleksandrowskim.

Typy rodzin	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin zastępczych	82	72	70	67	65
Spokrewnionych z dzieckiem	47	38	37	34	32
Niezawodowych	29	28	27	26	36
Zawodowe specjalistyczne	2	2	2	2	2
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	1	1	1
Rodzinne domy dziecka	1	2	2	3	4
Zawodowe	3	4	4	5	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Na przestrzeni ostatnich lat zmniejszała się ogólna liczba rodzin zastępczych. Zmniejszała się liczba rodzin spokrewnionych, a zwiększała się liczba rodzin niezawodowych. Zwiększyła się także liczba rodzinnych domów dziecka i zawodowych rodzin zastępczych. Liczba dzieci pozostających pod pieczą zastępczą oscyluje wokół liczby 100 osób.

Tabela 20. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.

	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
	108	99	99	106	102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Ważnym zadaniem realizowanym przez powiat jest promowanie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej. Najważniejsze jest prowadzenie akcji pozyskiwania chętnych na prowadzenie rodzin niespokrewnionych. W ostatnich latach powstały nowe rodziny zaspokajające potrzeby w tym zakresie. Część rodzin zawodowych przekształciła się w rodzinne domy dziecka.

Tabela 21. Powstawanie nowych rodzin zastępczych.

Typy rodzin zastępczych	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Zastępcze spokrewnione	6	5	3	3	2
Niezawodowe	3	-	3	2	3
Zawodowe	-	-	-	2	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Instytucjonalne formy pieczy zastępczej - placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Realizację zadania wynikającego z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy realizuje Placówka Socjalizacyjna w Aleksandrowie Kujawskim, będąca jednostką organizacyjną Powiatu Aleksandrowskiego. Ma siedzibę w Aleksandrowie Kujawskim. Placówka zapewnia dzieciom całodobową opiekę, wychowanie oraz zaspakaja ich niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne i religijne w zakresie wynikającym z indywidualnych potrzeb na poziomie obowiązującego standardu. Placówka zapewnia także korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i możliwości kształcenia. W placówce może przebywać 30 dzieci.

Ważnym elementem wspierającym dzieci przebywające w systemie pieczy zastępczej jest pomoc dla usamodzielnianych wychowanków.

Tabela 22. **Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków.**

Wyszczególnienie	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
zagospodarowanie w formie rzeczowej	17.858,01	15.301,13	8.237,14	2.430	9.384,29
pomoc na usamodzielnienie,	31.341,00	42.870,00	14.835,00	16.500	29.870,00
pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki	137.295,99	152.521,29	159.382,24	122.863,71	68.916,61
liczba osób korzystających ze wsparcia finansowego	47	50	35	43	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Najwięcej osób korzysta ze wsparcia pieniężnego na kontynuowanie nauki. Pojedyncze osoby korzystają z wsparcia rzeczowego na usamodzielnienie.

Pieczę zastępczą zapewnia powiat, a realizatorem tych zadań jest przede wszystkim powiatowe centrum pomocy rodzinie, które odpowiada m.in. za:

- przyznawanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- pomoc przyznawaną osobom usamodzielnianym,
- finansowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- szkoleń dla osób sprawujących pieczę zastępczą.

4. ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ

4.1. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim (zwane dalej PCPR) jest samodzielną jednostką organizacyjno – budżetową podporządkowaną bezpośrednio Zarządowi Powiatu Aleksandrowskiego oraz wchodzi w skład powiatowej administracji zespolonej.

Podstawą gospodarki finansowej PCPR jest roczny plan finansowy, sporządzany na rok budżetowy, zgodnie z obowiązującą procedurą budżetową.

Realizując swoje zadania PCPR współdziała, w szczególności z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, z organami rządowej administracji ogólnej, organami samorządów terytorialnych, sądami właściwymi w sprawach rodzinnych i nieletnich, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, organizacjami pracodawców, poszczególnymi pracodawcami, służbami (policja, straż graniczna, służba więzienna itp.). PCPR może prowadzić działalność charytatywną, współdziałać z wolontariuszami oraz z innymi organizacjami działającymi na rzecz mieszkańców Powiatu Aleksandrowskiego.

Ustawa o pomocy społecznej stanowi w art. 112 ust. 1, iż zadania pomocy społecznej w powiatach wykonują powiatowe centra pomocy rodzinie.

PCPR jako koordynator zadań, posiada szeroką wiedzę o stanie pomocy społecznej w powiecie, co daje gwarancję należytego wykonania zadań. PCPR pełni również rolę wyspecjalizowanej instytucji, tworzącej na potrzeby Rady i Zarządu Powiatu bazę informacji o stanie pomocy społecznej w powiecie oraz pożądanym kierunkom zmian w tym zakresie.

Zadania PCPR wyznacza nie tylko ustawa o pomocy społecznej, lecz także inne akta prawne tj.:

- 1) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2018 r. poz. 998 z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018r., poz. 511 z późna zm.);
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015r. poz. 1390).

Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej dokonuje podziału zadań pomiędzy poszczególne szczeble administracji państwowej i samorządowej. Do zadań obligatoryjnych powiatu realizowanych przez powiatowe centrum pomocy rodzinie należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób z niepełnosprawnościami i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży

- z niepełnosprawnościami intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 4) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
  - 5) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
  - 6) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
  - 7) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - 8) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
  - 9) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
  - 10) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
  - 11) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
  - 12) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
  - 13) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
  - 14) sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej w zakresie pomocy społecznej;
  - 15) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

W ramach zadań z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat:

- a) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- b) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- c) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;

- d) udzielanie cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

Dodatkowe kompetencje i zadania nakłada na powiatowe centra pomocy rodzinie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Do zakresu działania powiatowego centrum pomocy rodzinie należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów. Do zadań własnych powiatu należy przede wszystkim:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - a) grup wsparcia,
  - b) specjalistycznego poradnictwa,
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) prowadzenie rejestru danych, o osobach:
  - a) zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
  - b) pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

12) finansowanie:

- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
- b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej danych o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej za okres dłuższy niż 12 m-cy.

Natomiast do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu wsparcia rodzin z dziećmi;
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:
  - a) orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego;
  - b) zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich,
  - c) uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 511 z późn. zm.) nakłada na centra zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami między innymi takie jak:

- 1) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;
- 2) podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i funkcjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej tych osób;
- 3) dofinansowanie:
  - uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami,

- zaopatrzenia z sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami,
- rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390 z późn. zm.) nakłada na powiatowe Centra Pomocy Rodzinie następujące zadania:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- 5) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 6) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Inne zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie realizowane w ramach kompetencji ustawowych to:

- 1) kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie może wytaczać na rzecz obywateli powództwa o roszczenia alimentacyjne. W postępowaniu przed sądem stosuje się odpowiednio przepisy o udziale prokuratora w postępowaniu cywilnym,
- 2) powiatowe centrum pomocy rodzinie może kierować wnioski o ustalenie niezdolności do pracy, niepełnosprawności i jej stopnia, do organów określonych odrębnymi przepisami,
- 3) w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości powiatu decyzje administracyjne wydaje starosta lub z jego upoważnienia kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie i inni pracownicy centrum upoważnieni na wniosek kierownika,
- 4) starosta może upoważnić kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie lub kierownika ośrodka pomocy społecznej w mieście na prawach powiatu do zawierania i rozwiązywania umów cywilnoprawnych z rodzinami zastępczymi w sprawie powierzenia dziecka,
- 5) zarząd powiatu zatrudnia kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, po zasięgnięciu opinii kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie lub kierownika ośrodka pomocy społecznej w mieście na prawach powiatu,

- 6) starosta przy pomocy powiatowego centrum pomocy rodzinie sprawuje nadzór nad działalnością rodzinnej pieczy zastępczej,
- 7) powiatowe centrum pomocy rodzinie koordynuje realizację strategii,
- 8) kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie współpracuje z sądem w sprawach dotyczących opieki i wychowania dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej,
- 9) kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa radzie powiatu coroczne sprawozdanie z działalności Centrum oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej,
- 10) rada powiatu na podstawie wykazu potrzeb, opracowuje i wdraża lokalne programy pomocy społecznej.

4.2. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Opieka instytucjonalna w systemie pomocy społecznej realizowana jest w domach pomocy społecznej. Sprawują one, całodobową opiekę nad osobami, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Świadczą one usługi w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających oraz zapewniają: miejsca zamieszkania, wyżywienie obejmujące, co najmniej 3 posiłki dziennie (posiłki dietetyczne zgodnie z zaleceniami lekarza), wyposażenie w odzież i obuwie, utrzymanie czystości, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnację (w tym również w czasie choroby), umożliwiają dostęp do korzystania ze świadczeń zdrowotnych, pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, pranie odzieży, środki czystości i higieny osobistej mieszkańcom, którzy nie są w stanie jej zakupić, niezbędną pomoc załatwianiu spraw osobistych, świadczenie pracy socjalnej, umożliwiają udział w terapii zajęciowej oraz umożliwiają zaspokajanie potrzeb religijnych i innych.

Zgodnie z art. 54 ust. 2 i ust. 2 a ustawy o pomocy społecznej, osobę wymagającą przyznania pomocy w formie pobytu w domu pomocy społecznej kieruje się do placówki odpowiedniego typu, umiejscowionej najbliżej miejsca zamieszkania po uzyskaniu zgody osoby kierowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. W przypadku, gdy przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie przekracza 3 miesiące, skierowanie jest wydawane do domu pomocy społecznej o tym samym profilu, lecz krótszym terminie oczekiwania (poniżej 3 miesięcy), zlokalizowanym jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej.

Do domów pomocy społecznej kierowane są również osoby przewlekle chore, których stan zdrowia nie wymaga leczenia szpitalnego, natomiast uzasadnia potrzebę stałej opieki. W zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, domy pomocy społecznej dzieli się na domy dla:

- 1) osób w podeszłym wieku;
- 2) osób przewlekle somatycznie chorych;
- 3) osób przewlekle psychicznie chorych;
- 4) dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi;

- 5) dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami intelektualnymi;
- 6) osób z niepełnosprawnościami fizycznymi;
- 7) osób uzależnionych od alkoholu.

Na terenie powiatu funkcjonują

- 1) Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelaktualnie w Grabiu, który przeznaczony jest dla 70 osób.
- 2) Dom Pomocy Społecznej dla przewlekle psychicznie chorych w Zakrzewie, który zapewnia opiekę i pielęgnację dla 100 mieszkańców. Dom Pomocy Społecznej w Zakrzewie jest powiatową jednostką organizacyjną Powiatu Aleksandrowskiego. Na dzień 31 grudnia 2018 roku w Domu przebywało 100 osób.
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy „Szymonówka” w Nieszawie prowadzony przez Fundację im. Brata Alberta, który przeznaczony jest dla 30 osób upośledzonych umysłowo oraz przewlekle psychicznie chorych.

4.3. WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

WTZ – placówka zapewniająca rehabilitację społeczną i zawodową osobom niepełnosprawnym. Terapia realizowana jest poprzez terapię zajęciową. Podstawą prawną działania WTZ są ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 1997 r. nr 123, poz. 776) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U z 2004r. Nr 63, poz. 587).

Uczestnikami warsztatów mogą być osoby, które mają wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej zawarte w orzeczeniu. Zgłoszenia osób, które chcą uczestniczyć w warsztacie przyjmuje i zatwierdza jednostka, która ma utworzyć warsztat lub która już go prowadzi, w uzgodnieniu z powiatowym centrum pomocy rodzinie.

Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika. W programie określa się formy i zakres rehabilitacji, metody i zakres nauki umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, umiejętności zawodowych, które pozwalają uczestniczyć w szkoleniu zawodowym albo podjąć pracę. Określone są także formy współpracy z rodziną lub opiekunami, planowane efekty rehabilitacji oraz osoby odpowiedzialne za realizację programu rehabilitacji.

W warsztacie działa rada programowa, która okresowo - nie rzadziej niż co 3 lata - kompleksowo ocenia realizację indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika warsztatu. Zajmuje także stanowisko dot. osiągniętych przez niego postępów w rehabilitacji, uzasadniających:

- podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy,

- potrzebę skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia, ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania co do możliwości osiągnięcia postępów,
- przedłużenie uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji, umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy, albo okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia lub skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia.

W Powiecie Aleksandrowskim funkcjonują dwa warsztaty terapii zajęciowej, które zapewniają terapię osobom niepełnosprawnym:

- Warsztat Terapii Zajęciowej "Karczemka" w Otłoczynie, prowadzony przez Fundację im. Brata Alberta, w którym z terapii i rehabilitacji korzysta 50 uczestników. WTZ istnieje od 1993 r.
- Warsztat Terapii Zajęciowej im. Edwarda Stachury w Aleksandrowie Kujawskim, w którym z terapii i rehabilitacji korzysta 35 uczestników. WTZ istnieje od 2000 r i jest prowadzony przez Gminę Miejską Aleksandrów Kujawski.

4.4. PLACÓWKA SOCJALIZACYJNA

W Powiecie Aleksandrowskim funkcjonuje całodobowa placówka opiekuńczo - wychowawcza typu socjalizacyjnego. Placówka Socjalizacyjna w Aleksandrowie Kujawskim funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019r. poz. 1111) oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720). Placówka dysponuje 30 miejscami dla wychowanków.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza:

- zapewnia dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja ich niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne,
- realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- zapewnia dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych dziecka,
- obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

4.5. PUNKT KONSULTACYJNY DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Punkt konsultacyjny funkcjonuje od 2002 roku. W jego wchodzi pokój noclegowy dla ofiar przemocy w rodzinie, który mieści się w siedzibie Placówki Socjalizacyjnej w Aleksandrowie Kujawskim przy ul. Sikorskiego 4a. Schronienie tam mogą uzyskać ofiary

przemocy w rodzinie. Pokój zapewnia schronienie dla maksymalnie 3 osób. W 2018 roku ze schronienia w pokoju noclegowym skorzystały 2 osoby. W ramach działań związanych z ograniczeniem przemocy jest prowadzony program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie zamieszkujących powiat. W latach 2013-2018 z programu skorzystało 63 osób.

Ważnym elementem działań związanych z problem przemocy są : specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, pedagogiczne, prawne, psychiatryczne), mediacje rodzinne, warsztaty wzmacniające kompetencje rodzicielskie, grupy wsparcia. Działanie te były realizowane w ramach projektów Rodzina w Centrum” oraz „Rodzina w Centrum 2” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Projektom tym poświęcony jest oddzielny punkt.

4.6. JEDNOSTKI WSPIERAJĄCE SYSTEM

4.6.1. Ośrodki pomocy społecznej

Ośrodki Pomocy Społecznej są budżetowymi jednostkami organizacyjnymi gmin i miast. Ośrodki są utworzone w celu realizacji zadań gminnych z zakresu pomocy społecznej (własnych i zleconych). Działalność ośrodków jest finansowana w zakresie zadań własnych ze środków budżetu gmin, a w zakresie zadań zleconych ze środków przekazywanych przez administrację rządową. Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz innych aktów prawnych, a także wynikające z uchwał lokalnego samorządu gminnego.

Zadania gminy o charakterze obligatoryjnym opisane zostały w dziale 3.3.1.

4.6.2. Organizacje pozarządowe

Każdy może znaleźć się w sytuacji, gdy zagrożone jest jego zdrowie, materialny byt bądź też godność osobista. Każdy z nas może znaleźć się w obliczu niezaspokojenia podstawowych potrzeb. System pomocy społecznej oparty na współpracy z organizacjami społecznymi winien stwarzać optymalne warunki do przewyciężenia tych krytycznych sytuacji rodziny - dlatego tak istotne jest współdziałanie i wzajemne wspieranie jednostek samorządowych i wszelkiego typu organizacji sektora niepublicznego.

W Powiecie Aleksandrowskim funkcjonuje:

- Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Ofiarom Przestępstw w Aleksandrowie Kujawskim,
- Aleksandrowskie Stowarzyszenie „Amazonki”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski,
- Towarzystwo Przyjaciół Aleksandrowa Kujawskiego,
- Towarzystwo Rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego,
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Na Rzecz Rozwoju Wsi Święte i Okolic;
- Stowarzyszenie Klubu Abstynenta „Arka” w Aleksandrowie Kujawskim,

- Polski Związek Niewidomych, Okręg Kujawsko – Pomorski, Koło w Aleksandrowie Kujawskim,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Społeczne „Misja Pojednania” w Ciechocinku,
- Stowarzyszenie „Razem dla Ciechocinka”;
- Stowarzyszenie na rzecz dzieci i osób niepełnosprawnych „Bądźmy Razem” w Aleksandrowie Kujawskim,
- Stowarzyszenie Kulturalno – Oświatowe im. Ignacego Jana Paderewskiego w Zbrachlinie,
- Nieszawskie Towarzystwo Kulturalne,
- Towarzystwo Przyjaciół Ciechocinka,
- Towarzystwo Miłośników Nieszawy,
- Stowarzyszenie „Partnerstwo Dla Ziemi Kujawskiej”,
- Towarzystwo Przyjaciół Niziny Ciechocińskiej w Otłoczynie,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Zakrzewo „RAZEM”,
- Ciechocińskie Stowarzyszenie „Amazonki”,
- Stowarzyszenie Abstynenckie „Bezpieczna Przystań” w Służewie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Łazieńca „Cudne Manowce” w Łazieńcu,
- Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem” w Straszewie,
- Stowarzyszenie „Aktywni Na Wsi” w Wołuszewie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miasta Nieszawa,
- Stowarzyszenie „Uniwersytet dla Aktywnych” w Ciechocinku,
- Stowarzyszenie Edukacyjne im. Stanisława Staszica w Ciechocinku,
- Nieszawskie Stowarzyszenie Rozwoju,
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Osób z Niepełnosprawnością „Radosny Zakątek” w Aleksandrowie Kujawskim,
- Stowarzyszenie „Hospicjum Bożego Miłosierdzia” w Raciążku.

5. REALIZOWANE PROJEKTY

Rodzina w Centrum

PCPR był beneficjentem projektu Rodzina w Centrum. Projekt był realizowany w Województwie Kujawsko-Pomorskim, w okresie od 1 lipca 2016r. do 30 czerwca 2018r. W imieniu Samorządu Województwa liderem przedsięwzięcia był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, a partnerami były Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej działające w powiatach grodzkich. Projekt współfinansowany był ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020, Oś priorytetowa

9 Solidarne społeczeństwo, Działanie 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych, Poddziałanie 9.3.2 Rozwój usług społecznych.

Celem projektu było zwiększenie dostępu do usług wspierania rodzin naturalnych i zastępczych w Województwie Kujawsko-Pomorskim.

W ramach projektu wsparcie otrzymywali:

- osoby przebywające w pieczy zastępczej,
- osoby opuszczające pieczę zastępczą,
- osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą,
- osoby w rodzinach przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych i systemie pieczy zastępczej (w tym rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny)
- osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą,
- kandydaci do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej,
- osoby prowadzące rodzinny dom dziecka,
- rodzice dzieci przebywających w pieczy,
- wolontariusze,
- inne osoby, których udział w projekcie jest niezbędny do skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim w 2017 roku w ramach tego projektu zapewniło poradnictwo specjalistyczne osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z Powiatu Aleksandrowskiego, w następującym zakresie:

- 100 godzin poradnictwa pedagogicznego, z którego skorzystało łącznie 24 osoby;
- 272 porady prawne, z których skorzystało 45 osób;
- 392 godziny poradnictwa psychologicznego, z których skorzystały 64 osoby;
- 12 godzin poradnictwa psychiatrycznego, z których skorzystało 4 osoby.

W roku 2018 PCPR zapewniło poradnictwo specjalistyczne osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z Powiatu Aleksandrowskiego, w następującym zakresie:

- 130 godzin specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, z którego skorzystało 27 osób;
- 50 godzin specjalistycznego poradnictwa pedagogicznego, z którego skorzystały 24 osoby;
- 8 godzin specjalistycznego poradnictwa psychiatrycznego, z którego skorzystała 1 osoba;
- 96 porad prawnych, z których skorzystało 13 osób.

Kontynuacją podjętych w ramach projektu działań jest projekt „Rodzina w Centrum2” zaplanowany do realizacji w okresie od 1 lipca 2018 r do 30 czerwca 2020 r., który jest kontynuacją realizowanego projektu „Rodzina w Centrum” – do 30 czerwca 2018 r.

W ramach projektu „Rodzina w Centrum 2” w okresie od 01 lipca do 31 grudnia 2018 r. zapewniono:

- 105 godzin specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, z którego skorzystały 22 osoby;
- 40 godzin specjalistycznego poradnictwa pedagogicznego, z którego skorzystało 9 osób;

- 5 godzin specjalistycznego poradnictwa psychiatrycznego, z którego skorzystały 2 osoby;
- 40 porad prawnych, z których skorzystało 10 osób.

W ramach projektu realizowano także: mediacje rodzinne, warsztaty wzmacniające kompetencje rodzicielskie, grupy wsparcia. W 2017 roku z projektu skorzystały 24 osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie i 3 sprawców przemocy. W 2018 roku skorzystało 29 osób dotkniętych przemocą w rodzinie i 3 sprawców przemocy.

Aktywny samorząd

W 2012 roku Powiat Aleksandrowski zawarł z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Toruniu Porozumienie w celu skoordynowania działań realizowanych w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd. Program realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim.

Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Cele szczegółowe programu, obejmują:

- przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu, słuchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego;
- przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych;
- umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji;

Centrum przyjmowało, rozpatrywało i realizowało wnioski o dofinansowanie poprzez dokonywanie ocen formalnych i merytorycznych wniosków oraz sporządzało, zawierało i rozliczało umowy dofinansowania. W ramach w/w programu złożono łącznie 60 wniosków.

Z pośród wszystkich zadań, które przewidywał pilotażowy program „Aktywny samorząd” Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim udzieliło następujących form wsparcia osobom niepełnosprawnym:

Łącznie Powiat Aleksandrowski z przyznanych przez PFRON środków finansowych na realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd” za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim w 2014 roku udzielił wsparcia 52 osobom niepełnosprawnym będącymi mieszkańcami Powiatu Aleksandrowskiego.

W ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w 2014 r. wypłacono osobom niepełnosprawnym dofinansowanie w łącznej kwocie 188.098 zł.

W 2015 r. udzielono wsparcia 43 osobom niepełnosprawnym, będącymi mieszkańcami Powiatu Aleksandrowskiego. W ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” wypłacono osobom niepełnosprawnym dofinansowanie w łącznej kwocie 134.549,18 zł.

W 2016 roku objęto wsparciem 61 osób z niepełnosprawnościami będących mieszkańcami Powiatu Aleksandrowskiego. Wypłacono osobom niepełnosprawnym dofinansowanie w łącznej kwocie 106.858,81 zł.

W 2017 roku Powiat Aleksandrowski objął wsparciem 47 osób z niepełnosprawnościami. Środki przyznane na dofinansowanie w ramach realizacji programu „Aktywny samorząd” przez PFRON na 2017 rok zostały przyznane w wysokości 138.652,40zł.

W 2018 roku złożono 27 wniosków, zawarto 18 umów. Na realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w 2018 roku PCPR otrzymał kwotę 192.812,00 zł.

W ramach w/w programu pomoc otrzymało 41 osób.

Projekt systemowy „Moja szansa na niezależność”

PCPR w 2014 roku realizowało projekt systemowy „Moja szansa na niezależność” finansowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Poddziałanie 7.1.2. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Głównym celem projektu była aktywizacja 21 osób z Powiatu Aleksandrowskiego zagrożonych wykluczeniem społecznym przez zastosowanie aktywnych form wsparcia zawartych w Kontrakcie Socjalnym (KS).

Do udziału w projekcie w 2014r. zrekrutowano łącznie 24 osób, w tym 17 osób z niepełnosprawnościami, z czego 21 osób zakończyło projekt.

Program wyrównywania różnic między regionami III

Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie.

Celami operacyjnymi programu są:

- zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami urzędów, placówek edukacyjnych oraz środowiskowych domów samopomocy;
- zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w nowotworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych;
- zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób z niepełnosprawnościami;
- zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby niepełnosprawne;
- zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami na terenach powiatów pozbawionych tych placówek;

- zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

W 2017 roku Powiat Aleksandrowski przystąpił do „Programu wyrównywania różnic między regionami III”. Wpłynęły 4 wnioski o dofinansowanie w ramach przedmiotowego programu, z czego 3 instytucje otrzymały dofinansowanie:

- Warsztat Terapii Zajęciowej w Aleksandrowie Kujawskim na realizację projektu : „Zakup pojazdu, mikrobusa przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, poruszających się na wózkach dla potrzeb Warsztatu Terapii Zajęciowej w Aleksandrowie Kujawskim, osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności” - przyznano dofinansowanie w kwocie 77.000 zł.
- Centrum Niezależnego Życia w Ciechocinku na realizację projektu pod nazwą: „Specjalistyczne Wsparcie Transportowe (SWT)– przewóz osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu na zajęcia rehabilitacyjne, sportowo-rekreacyjne, kulturalno-oświatowe i edukacyjne w ramach działalności Centrum Niezależnego Życia i Aktywnej Rehabilitacji”, przyznano dofinansowanie w kwocie 77.000 zł.
- Dom Pomocy Społecznej w Zakrzewie na realizację projektu pn. „Organizacja przewozu mieszkańców z niepełnosprawnościami Domu Pomocy Społecznej w Zakrzewie do przychodni specjalistycznych oraz ułatwienie udziału w życiu publicznym i innych dziedzinach życia społecznego” w kwocie 77.000 zł., w ramach którego zakupiono mikrobusem 9 - miejscowy z kierowcą, przystosowany do przewozu osób z niepełnosprawnościami.

W 2018 roku otrzymały dofinansowanie:

- Stowarzyszenie Centrum Niezależnego Życia w Ciechocinku na realizację projektu pod nazwą: „Specjalistyczna Pomoc Transportowa – przewóz osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu na zajęcia rehabilitacyjne, sportowo – rekreacyjne, kulturalno – oświatowe i edukacyjne w ramach działalności Centrum Niezależnego Życia i Aktywnej Rehabilitacji” - przyznano dofinansowanie w kwocie 80.000,00 zł.
- Samodzielny Publiczny Zakład Leczniczo – Opiekuńczy w Raciążku na realizację projektu pod nazwą „Likwidacja barier transportowych zakup mikrobusem do przewozu pacjentów Samodzielnego Publicznego Zakładu Leczniczo – Opiekuńczego w Raciążku” przyznano dofinansowanie w kwocie 80.000,00 zł.
- Powiatowy Urząd Pracy w Aleksandrowie Kujawskim na realizację projektu pn. „Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu” - przyznano dofinansowanie w kwocie 35.588,49 zł, jednakże z uwagi braku zainteresowania zrezygnowano z dofinansowania.

6. ANALIZA BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

Badania jakościowe przeprowadzone w procesie diagnozy obszaru problemów społecznych obejmowały:

- badania sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców powiatu. Ankieta była udostępniona w siedzibie instytucji miejskich, w Internecie na stronie PCPR i powiatu. Istniała możliwość wypełnienia ankiety w formie on-line,
- badania fokusowe, przeprowadzone w trzech grupach mieszkańców: osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz młodzieży. Podczas spotkań poruszano zarówno tematykę związaną z określeniem istotnych problemów dla badanej grupy jak i dyskutowano o możliwych formach rozwiązywania tych problemów;
- warsztaty diagnostyczne otwarte dla przedstawicieli instytucji pomocy społecznych w terenie powiatu aleksandrowskiego, podczas których przedstawiono idee opracowywania dokumentu strategii oraz zdiagnozowano podstawowe problemy społeczne;
- pogłębione wywiady indywidualne z liderami społeczności lokalnej.

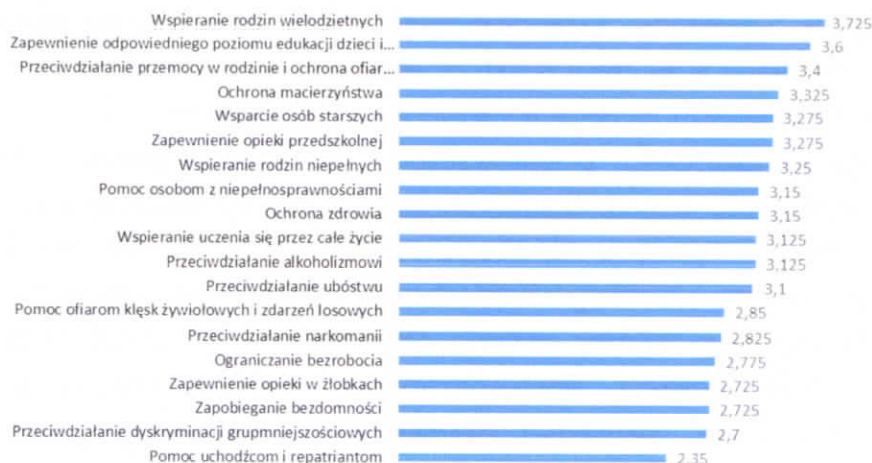
W badaniu ankietowym wzięło udział 128 osób. Ankieta składała się z 6 pytań zamkniętych oraz krótkiej metryczki. Badania przeprowadzone zostały w marcu 2019.

Pierwsze pytanie dotyczyło ocen działań podejmowanych w powiecie w wymienionych obszarach:

- Ograniczanie bezrobocia.
- Ochrona macierzyństwa.
- Wspieranie rodzin wielodzietnych.
- Wspieranie rodzin niepełnych.
- Zapewnienie opieki w żłobkach.
- Zapewnienie opieki przedszkolnej.
- Zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży.
- Wspieranie uczenia się przez całe życie.
- Ochrona zdrowia.
- Wsparcie osób starszych.
- Pomoc osobom z niepełnosprawnościami.
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie.
- Pomoc ofiarom klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych.
- Pomoc uchodźcom i repatriantom.
- Przeciwdziałanie dyskryminacji grup mniejszościowych

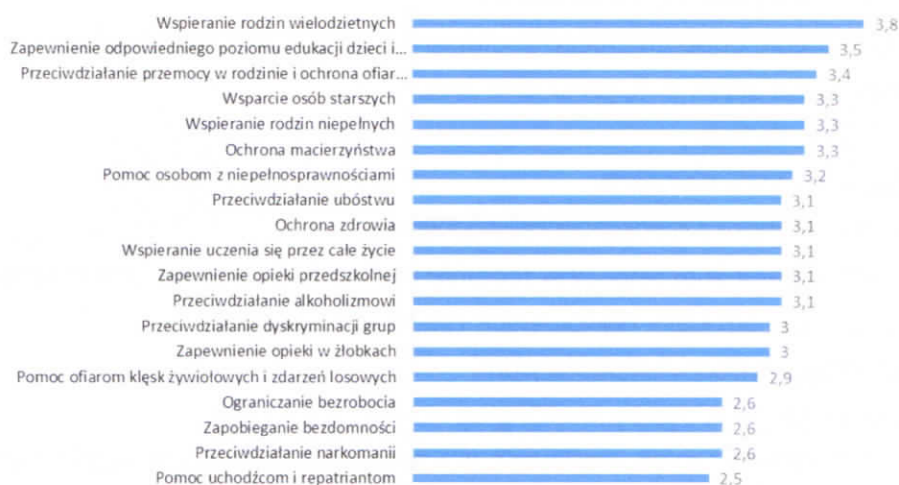
Ankietowani mieli możliwość przyznania od 1 do 5 pkt, gdzie 5 punktów oznaczało bardzo dobre warunki, 4 - dobre, 3 - przeciętne, 2 - złe, a 1 punkt - bardzo złe warunki.

Rysunek 20. Średnia ocen działań podejmowanych w powiecie w wyszczególnionych obszarach.**a) ogółem**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Najwyżej ocenianym działaniem podejmowanych w powiecie w opinii ankietowanych ogółem jest wspieranie rodzin wielodzietnych (3,725). Wg ankietowanych działaniem, które wymaga usprawnienia jest pomoc uchodźcom i repatriantom, ponieważ oceniana ona jest na poziomie 2,35. Przy czym w powiecie aleksandrowskim, ten problem nie występuje. Ankietowani nisko oceniają działania w zakresie przeciwdziałania bezdomności i zapewnienia opieki w żłobkach. W obszarach leżących w kompetencji powiatu wysokie oceny uzyskały działania w zakresie przeciwdziałania przemocy, wspierania rodzin niepełnych i pomoc osobom z niepełnosprawnościami. Nisko oceniono działania instytucji w Powiecie Aleksandrowskim w zakresie ograniczenia bezrobocia.

b) w miastach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Podobnie jak powyżej działania w powiecie oceniali mieszkańcy miast, wg których w zbyt małym zakresie udziela się pomocy uchodźcom i repatriantom natomiast rodziny wielodzietne mają zapewnione odpowiednie wsparcie.

c) na wsi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Inaczej sytuacja przedstawia się wśród osób ankietowanych pochodzących ze wsi. Najistotniejszym zakresem wsparcia jest w tym przypadku edukacja. Tym samym wg ankietowanych zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży jest na wysokim poziomie (3,7). Natomiast największym problemem jest zapewnienie opieki w żłobkach, które oceniane jest na 2,3.

Rysunek 21. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałania ubóstwu.

Z powyższych ankiet wynika, iż działania powiatu w obszarze przeciwdziałania ubóstwu ogółem oceniane są średnio na 3,1. Najlepiej pracę w powyższym zakresie oceniają mężczyźni (3,3), natomiast kobiety oraz mieszkańcy wsi najslabiej oceniają te działania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Rysunek 222. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Mieszkańcy powiatu ogółem oceniają realizację działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi na terenie powiatu aleksandrowskiego na 3,1. Na tym samym poziomie przedstawia się ocena mieszkańców wsi i mieszkańców miast. Mężczyźni najwyżej oceniają pracę instytucji w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, bo średnio na 3,3 natomiast kobiety oceniają tę pracę najslabiej -3.

Rysunek 23. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałania narkomanii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

W opinii ankietowanych ogólnie w obszarze przeciwdziałania narkomanii podejmowane są działania na poziomie 2,8. Na tym samym poziomie pracę w powyższym zakresie oceniają kobiety. Nieco wyżej przeciwdziałanie narkomanii opiniują mężczyźni. Mieszkańcy wsi najwyżej, bo na średnią 3 oceniają działania prowadzone w powiecie aleksandrowskim w celu przeciwdziałania narkomanii. Najslabiej natomiast te działania oceniają mieszkańcy miast – 2,6.

Rysunek 24. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapobiegania bezdomności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Działania podejmowane na terenie powiatu w obszarze zapobiegania bezdomności wśród wszystkich ankietowanych oceniane są na 2,7. Z tej grupy respondenci pochodzący ze wsi najwyżej oceniają pracę na rzecz bezdomności.

Rysunek 25. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze ograniczenia bezrobocia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

W styczniu 2018r. stopa bezrobocia w Powiecie Aleksandrowskim wynosiła 14,4%, natomiast w grudniu zmalała do 13%. Na dzień 31 grudnia 2018r. w Powiecie Aleksandrowskim było 2.564 osób bezrobotnych, z czego 1.364, to kobiety i 1200 mężczyzn. 1.414 osób bezrobotnych pochodziło ze wsi, a 1.150 z miasta. Wśród wszystkich ankietowanych działania podejmowane na terenie powiatu w obszarze ograniczenia bezrobocia najwyżej oceniali mężczyźni (3,3), a następnie pochodzący ze wsi 3,2. Natomiast Kobiety i mieszkańcy miast oceniali te działania na poziomie 2,8.

Rysunek 26. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze ochrona macierzyństwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Ze statystyk Powiatowego Urzędu Pracy w Aleksandrowie Kujawskim wynika, iż na terenie powiatu 532 kobiety nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, z czego 215 pochodziło z miasta, natomiast 317 ze wsi. Jednakże respondenci pochodzący ze wsi ocenili pracę powiatu w obszarze ochrony macierzyństwa na 3,2, czyli wyżej niż mieszkańcy miasta, których średnia ocen wynosiła 2,8. Tak samo mężczyźni oceniali pracę powiatu w powyższym zakresie na 3,3, czyli wyżej niż kobiety.

Rysunek 27. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspieranie rodzin wielodzietnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Według opinii ankietowanych rodziny wielodzietne w Powiecie Aleksandrowskim stanowią grupę osób, która jest objęta dużym wsparciem ze strony samorządów terytorialnych oraz organizacji pozarządowych. Spośród wszystkich wymienionych w ankiecie działań wsparcie rodzin wychowujących więcej niż troje dzieci jest najwyżej notowane. Ogółem respondenci ocenili pracę powiatu w powyższym zakresie na 3,7. Mieszkańcy miast i mężczyźni równomiernie uważają, że jest to praca na poziomie średniej 3,8, najniżej działania oceniają kobiety (3,7).

Rysunek 28. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspieranie rodzin niepełnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Rysunek 29. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapewnienie opieki w żłobkach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Działania ze strony samorządów terytorialnych oraz organizacji pozarządowych w obszarze wspierania rodzin niepełnych oceniane zostały na nieco niższym poziomie niż pomoc rodzinom wielodzietnym. Mianowicie mężczyźni oceniają tą pracę na 3,3, mieszkańcy wsi na 3,2 natomiast kobiety oraz mieszkańcy miast równo, na 2,8.

Ze statystyk powiatu aleksandrowskiego wynika, iż w 2017r. występował ujemny przyrost naturalny. Jednakże z uwagi na fakt, iż na terenie całego powiatu obecnie funkcjonują tylko 4 punkty opieki dla dzieci do lat 3, to w dalszym ciągu jest zapotrzebowanie na te instytucje, co wynika z opinii ankietowanych kobiet, których ocena działań w tym zakresie to 2,1. Ponadto ankietowani ogółem nisko notowali działania powiatu w zakresie zapewnienia opieki dzieciom w żłobkach (2,7). Z zebranych informacji wynika również, iż problem występuje na wsi, ponieważ ankietowani z terenów wiejskich ocenili to działanie na 2,3.

Rysunek 30. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapewnienie opieki przedszkolnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Na terenie powiatu aleksandrowskiego funkcjonuje 16 publicznych i niepublicznych punktów przedszkolnych. Zapewne w związku z powyższym kobiety, na których w większości ciąży opieka nad dzieckiem wyżej oceniły działania podejmowane na terenie powiatu w obszarze zapewnienia opieki dzieciom w wieku przedszkolnym (2,8). Także osoby ankietowane pochodzące ze wsi uważają, iż działania na rzecz tej grupy dzieci są na wyższym poziomie niż działania podejmowane w celu zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 (3,2).

Rysunek 31. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Działania podejmowane na terenie powiatu w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży jest po działaniach podejmowanych w obszarze wspierania rodzin wielodzietnych kolejnym najwyżej ocenianym wśród ankietowanych. Tym samym mieszkańcy wsi uważają, iż dzieci i młodzież mają zapewniony dobry dostęp do edukacji i wychowania (3,7). Mieszkańcy miast nieco niżej bo średnio na 3,5 ocenili poziom edukacji dzieci. Najniżej to działania oceniły kobiety z terenum powiatu.

Rysunek 32. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspieranie uczenia się przez całe życie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Respondenci ogólnie ocenili, działania w powiecie aleksandrowskim podejmowane w obszarze wspierania uczenia się przez całe życie na średnią 3,1. Tak samo uważają ankietowani mieszkańcy wsi, mieszkańcy miast oraz kobiety. Ankietowani mężczyźni nieco wyżej, bo średnio na 3,2 oceniają pracę w powiecie w powyższym zakresie.

Rysunek 33. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze ochrony zdrowia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Z opinii osób ankietowanych pochodzących zarówno z miasta jak i ze wsi wynika, iż opieka zdrowotna na terenie powiatu aleksandrowskiego funkcjonuje na poziomie 3,1. Ankietowane kobiety są zdania, że działania podejmowane na terenie powiatu w obszarze ochrony zdrowia są realizowane na 2,9.

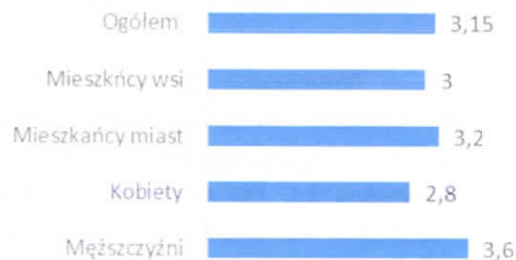
Rysunek 34. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspierania osób starszych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Ze statystyk wynika, iż 21,1% mieszkańców powiatu aleksandrowskiego, to osoby w wieku poprodukcyjnym. Mimo, iż na terenie powiatu powstaje coraz więcej jednostek świadczących usługi dla osób starszych to według opinii ankietowanych ze wsi ocena działań podejmowanych w obszarze wspierania osób starszych wynosi 3,2, mieszkańcy miast oraz kobiety oceniają wsparcie dla seniorów na 2,8. Natomiast mężczyźni najwyższą notują w/w działania bo na średnią 3,3.

Rysunek 35. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Z danych zawartych w sprawozdaniach Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, iż z roku na rok maleje liczba osób ubiegających się o orzeczenie o niepełnosprawności. Ponadto na terenie powiatu aleksandrowskiego powstaje coraz więcej instytucji świadczących usługi osobom niepełnosprawnym. Mimo to ankietowani ogółem oceniają działania podejmowane względem danej grupy na 3,1. Osoby mieszkające na wsi uważają, że praca ta jest na poziomie średniej 3, mieszkańcy miast – 3,2.

Rysunek 36. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Na terenie powiatu aleksandrowskiego przy każdym gopsie/mopsie funkcjonują zespoły interdyscyplinarne. Przy PCPR w Aleksandrowie Kujawskim funkcjonuje punkt konsultacyjny dla ofiar przemocy w rodzinie. Ponadto PCPR w Aleksandrowie Kujawskim w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizuje co roku Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Aleksandrowskim, w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, finansowanego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Jednakże działania te oceniane są przez ankietowanych ze wsi średnio na 3,2, przez ankietowanych z miasta oraz kobiety na 2,8, przez mężczyzn na 3,3.

Rysunek 37. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze Pomoc ofiarom klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Ankietowani ogółem oceniają pracę instytucji zajmujących się wspomaganie ofiar klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych średnio na 2,8. Spośród wszystkich ankietowanych to mieszkańcy wsi najwyżej oceniali pracę w powyższym zakresie, bo na 3. Mieszkańcy miast uważają, że praca ta jest prowadzona na poziomie 2,9. Natomiast ankietowani mężczyźni najniżej, bo średnio na 2,7 ocenili działania podejmowane na terenie powiatu w obszarze pomocy ofiarom klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych.

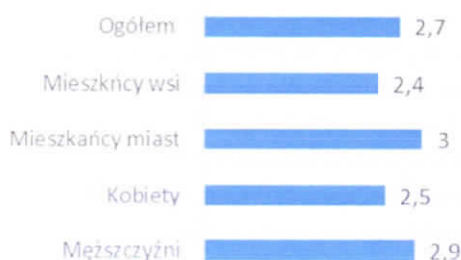
Rysunek 38. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze Pomoc uchodźcom i repatriantom.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Z badań statystycznych wynika, iż na terenie powiatu aleksandrowskiego jest znikoma liczba uchodźców i repatriantów. Być może dlatego osoby ankietowane na bardzo niskim poziomie oceniły pracę instytucji i samorządów na rzecz tej grupy osób. Tym samym kobiety, mężczyźni oraz mieszkańcy wsi uważają, iż praca ta prowadzona jest na poziomie 2,3. Natomiast mieszkańcy miast nieco wyżej, bo na 2,5 oceniają działania podejmowane na terenie powiatu w obszarze pomocy uchodźcom i repatriantom.

Rysunek 39. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w zakresie przeciwdziałanie dyskryminacji grup mniejszościowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Ogółem ankietowani ocenili działania podejmowane na terenie powiatu w zakresie przeciwdziałanie dyskryminacji grup mniejszościowych na średnią 2,7. Mieszkańcy wsi na średnią 2,4. Mieszkańcy miast uważają, że praca instytucji w powyższym zakresie może być notowana najwyżej – na 3.

W następnym pytaniu ankietowani odpowiadali na pytanie: Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców powiatu są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym? Mieli do wyboru następujące kategorie:

- Osoby i rodziny dotknięte ubóstwem.
- Osoby i rodziny dotknięte bezrobociem.
- Bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością.
- Osoby z niepełnosprawnościami.
- Osoby starsze.
- Osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
- Rodziny z występującą przemocą.
- Rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
- Samotne kobiety w ciąży.
- Samotne matki.
- Byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- Byli więźniowie powracający z zakładów karnych.
- Mniejszości etniczne i narodowe.

Ankietowani mieli możliwość przyznania od 1 do 5 pkt, gdzie 5 punktów oznaczało, że grupa mieszkańców jest najbardziej zagrożona a 1 punkt - najmniej.

Rysunek 40. Odpowiedzi na pytanie: jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców powiatu są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?

a) Ogółem

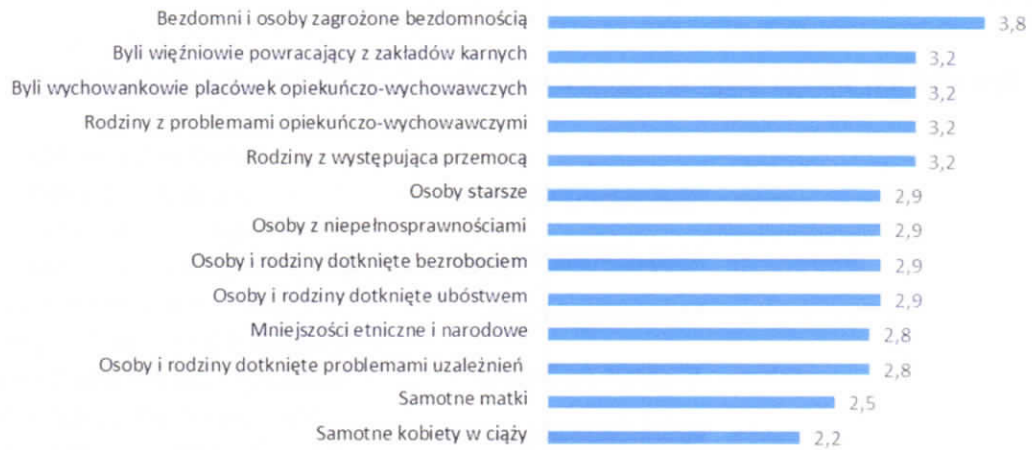
Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Jak wynika z powyższych odpowiedzi zadaniem mieszkańców Powiatu Aleksandrowskiego są 3 grupy najbardziej narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne są to: mniejszości etniczne i narodowe (3,67), byli więźniowie powracający z zakładów karnych (3,5) oraz byli wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych (3,5). Zdaniem

ankietowanych ubóstwo, bezdomność i bezrobocie w powiecie aleksandrowskim nie są postrzegane jako powód doprowadzenia do wykluczenia społecznego oraz marginalizacji.

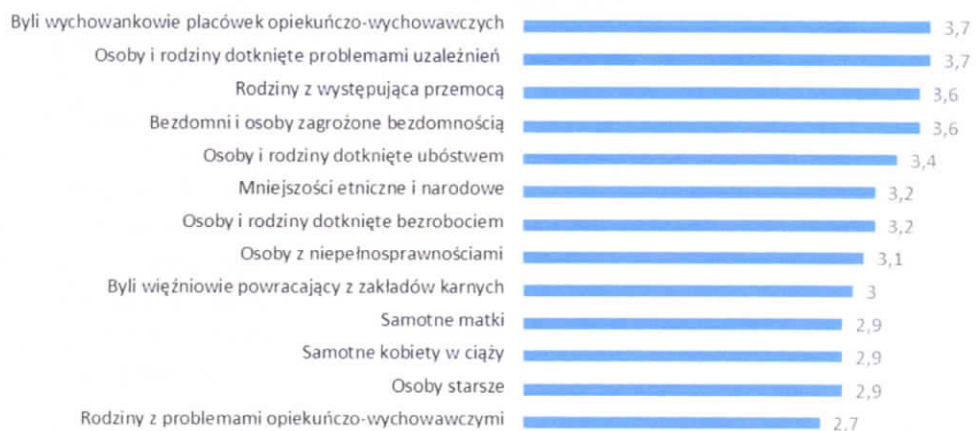
b) w miastach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Ankietowani z terenu powiatu aleksandrowskiego zamieszkujący w mieście dostrzegają, iż bezdomność stanowi największy problem, który może prowadzić do wykluczenia społecznego. Ponadto w ich opinii byli więźniowie powracający z zakładów karnych, byli wychowankowie placówek opiekuńczo wychowawczych oraz rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi są również w trudnej sytuacji, która może prowadzić do marginalizacji. Natomiast samotne kobiety w ciąży wg ankietowanych mają zapewnione odpowiednie wsparcie i stanowią grupę osób najmniej zagrożonych wykluczeniem.

c) na wsi

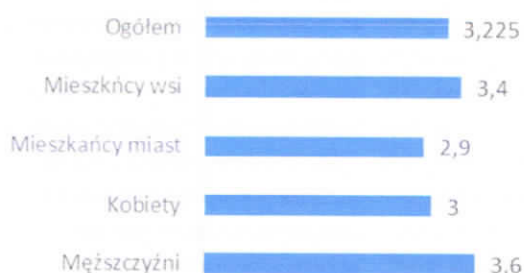
Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Zdaniem osób ankietowanych pochodzących ze wsi na terenie powiatu aleksandrowskiego zbyt małym wsparciem objęci są byli wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych, osoby rodziny dotknięte problemem uzależnień oraz rodziny z występującą przemocą, natomiast rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi stanowią grupę najniższego ryzyka.

Rysunek 41. Ocena stopnia zagrożenia osób i rodzin dotkniętych ubóstwem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Ubóstwo na terenie kraju jest jedną z najczęstszych przyczyn wykluczenia społecznego. Spośród wszystkich ankietowanych z terenu powiatu aleksandrowskiego to mężczyźni uważają, iż grupą najbardziej narażoną na wykluczenie społeczne oraz marginalizację są osoby i rodziny, w których występuje ubóstwo (3,6). Podobnie grupę tę ocenili mieszkańcy wsi (3,4). Mieszkańcy miast natomiast uważają, iż ubóstwo w powiecie aleksandrowskim nie jest problemem, który mógłby prowadzić do wykluczenia społecznego mieszkańców i ocenili stopień ich zagrożenia na 2,9.

Rysunek 42. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: osoby i rodziny dotknięte bezrobociem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Praca jest dla większości ludzi źródłem utrzymania, zabezpieczenia finansowego własnego i rodziny, jest motywacją do dalszego rozwoju, daje możliwość zaspokojenia potrzeby sukcesu zawodowego, kariery, dojścia do władzy. Osoby tracące pracę lub będące długotrwale bezrobotne podlegają stopniowej degradacji społecznej, popadają w ubóstwo materialne oraz coraz częściej w różnego rodzaju uzależnienia, co może prowadzić do marginalizacji społecznej. Na terenie powiatu aleksandrowskiego to mężczyźni uważają, że pozostawanie bez pracy może mieć największy wpływ na wykluczenie społeczne. Kobiety oraz mieszkańcy miast natomiast oceniają ten problem w naszym powiecie na 2,8.

Rysunek 43. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

W Polsce funkcjonuje definicja określona w ustawie o pomocy społecznej, wg której osobę bezdomną określa się jako „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Według ankietowanych ogółem na terenie powiatu aleksandrowskiego zagrożenie marginalizacją osób pozbawionych dachu nad głową ocenia się na 3. Większe zagrożenie w/w problemem zauważają mieszkańcy wsi, natomiast biorąc pod uwagę płeć ankietowanych, to mężczyźni w większości uważają, że wiele osób bezdomnych z terenu naszego powiatu może zostać wykluczonych społecznie.

Rysunek 44. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: osoby z niepełnosprawnościami.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Na terenie powiatu aleksandrowskiego powstaje coraz więcej instytucji wspierających osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto ze statystyk Powiatowego Urzędu Pracy w Aleksandrowie Kujawskim wynika, iż z roku na rok wzrasta liczba osób z niepełnosprawnościami, które podjęły zatrudnienie. Mimo to ankietowani ogółem ocenili zagrożenie marginalizacją osób z niepełnosprawnościami na 3. Biorąc pod uwagę pochodzenie osób ankietowanych to mieszkańcy wsi w większości uważają, iż osoby niepełnosprawne mogą być narażone na wykluczenie społeczne. Natomiast ankietowani mężczyźni ocenili stopień zagrożenia marginalizacją tej grupy osób na 3,3 a kobiety na 3.

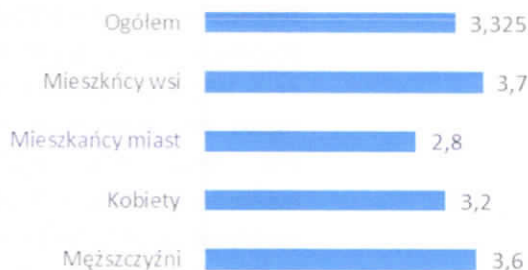
Rysunek 45. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: osoby starsze.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Tak samo jak w przypadku osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu aleksandrowskiego powstaje coraz więcej punktów opieki i wsparcia dla osób starszych. Zapewne dlatego ankietowani ogółem oceniają stopień zagrożenia marginalizacją seniorów na 2,9. Na tym samym poziomie problem ocenili mieszkańcy wsi, mieszkańcy miast oraz ankietowane kobiety. Natomiast mężczyźni najczęściej oznaczali, iż problem wykluczenia społecznego może dotknąć znacznie osoby w wieku poprodukcyjnym (3,2).

Rysunek 46. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: rodziny z występującą przemocą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Spośród wszystkich ankietowanych, to mieszkańcy wsi uważają, że przemoc w rodzinie może doprowadzić w dużym stopniu do wykluczenia społecznego (3,7). Również ankietowani mężczyźni wysoko oceniają stopień zagrożenia marginalizacją rodzin, w których występuje zjawisko przemocy, bo na 3,6. Średnia ocena wszystkich ankietowanych to 3,3.

Rysunek 47. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo –wychowawczymi według naszych ankietowanych stanowią grupę, która również może być zagrożona marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Średnia ocena zagrożenia respondentów ogółem stanowi 3. Z otrzymanych ankiet wynika, iż mieszkańcy wsi nie spostrzegają takiego problemu tak jak osoby zamieszkujące w mieście. Natomiast biorąc pod uwagę płeć ankietowanych to mężczyźni bardziej postrzegają rodziny borykające się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi jako osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (3,5), niż ankietowane kobiety (2,9).

Rysunek 48. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: samotne kobiety w ciąży.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Ogółem według ankietowanych samotne kobiety w ciąży nie stanowią grupy osób tak zagrożonych wykluczeniem społecznym jak samotne matki z dzieckiem. Średnia ocena zagrożenia to 2,6. Jeżeli chodzi o pochodzenie ankietowanych to mieszkańcy wsi widzą większy problem samotnych kobiet niż mieszkańcy miast. Natomiast biorąc pod uwagę płeć respondentów to kobiety uważają, iż samotne ciężarne znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, która może prowadzić do wykluczenia i marginalizacji.

Rysunek 49. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: samotne matki.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Kobiety, zdecydowanie częściej niż mężczyźni, samotnie wychowują dzieci. Niskie świadczenia alimentacyjne oraz częsty brak możliwości podjęcia pracy zawodowej ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dziećmi lub niechęć pracodawców do zatrudniania kobiet samotnie wychowujących dzieci zwiększa zagrożenie popadnięcia w sferę ubóstwa kobiet samotnie wychowujących dzieci. Spośród naszych respondentów osoby zamieszkujące na wsi widzą największy problem kobiet samotnie wychowujących dzieci. Natomiast jeżeli chodzi o podział ze względu na płeć to mężczyźni w większym zakresie niż ankietowane kobiety widzą zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym samotnych matek.

Rysunek 50. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Z zebranych ankiet wywnioskować można, iż respondenci widzą duży problem w braku lokali mieszkaniowych dla osób opuszczających różnego rodzaju instytucje, w których przebywały w związku ze swoją sytuacją życiową. Taką instytucją jest placówka opiekuńczo-wychowawcza, do której trafiają dzieci wymagające opieki wychowawczej, przeważnie z rodzin dysfunkcyjnych. Młody człowiek opuszczając instytucjonalną pieczę zastępczą, która zapewnia mu warunki do godnego życia, przeważnie staje w obliczu głównego problemu – brakiem lokalu mieszkalnego. Niestety w powiecie aleksandrowskim jest mały zasób mieszkań socjalnych i długi okres oczekiwania na taki lokal. Natomiast wsparcie otrzymywane w ramach pomocy na usamodzielnienie starca młodemu człowiekowi na krótki czas zaspokoić potrzeby życiowe.

Zatem osoby ankietowane uznały, iż młodzież opuszczająca instytucjonalną pieczę zastępczą jest grupą w dużej mierze zagrożoną marginalizacją. Ogółem średnia ocen wszystkich ankietowanych wynosi 3,5. Mieszkańcy wsi oraz ankietowani mężczyźni oceniają zagrożenie wykluczeniem społecznym byłych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych najwyżej, bo na 3,7. Natomiast najmniejsze zagrożenie widzą mieszkańcy miast.

Rysunek 51. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: byli więźniowie powracający z zakładów karnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Podobnie jak w przypadku usamodzielnianych wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, byli więźniowie powracający z zakładów karnych znajdują się w grupie osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją. Tym samym ankietowani mężczyźni ocenili stopień zagrożenia marginalizacją byłych więźniów na 3,7

Rysunek 52. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: mniejszości etniczne i narodowe.

Mniejszości etniczne i narodowe stanowią w powiecie aleksandrowskim znikomą liczbę osób. Jednakże ankietowani ogólnie ocenili, iż zagrożenie wykluczeniem społecznym i marginalizacją wskazanej grupy jest na poziomie 3. Największy problem osób stanowiących mniejszości etniczne i narodowe widzą mężczyźni (3,3), natomiast mieszkańcy wsi i kobiety oceniają stopień zagrożenia najslabiej, bo na 2,8.

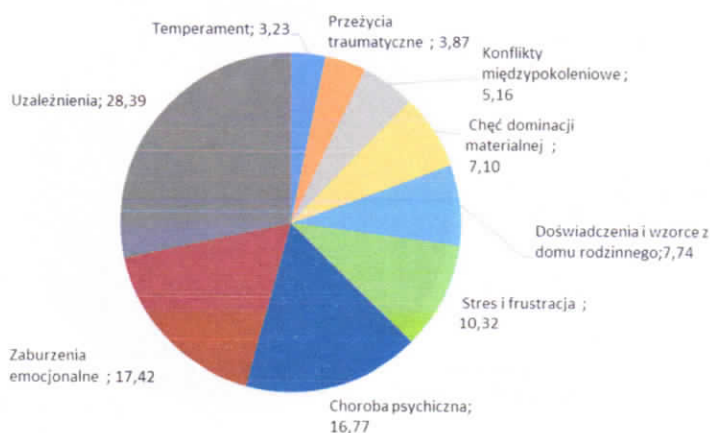
Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

W kolejnym pytaniu badano opinię mieszkańców na temat najczęstszych przyczyna stosowania przemocy w rodzinie? Ankietowani wskazywali trzy opcje, mając do wyboru:

- Uzależnienia.
- Stres i frustracja.
- Przeżycia traumatyczne.
- Temperament.
- Zaburzenia emocjonalne.
- Choroba psychiczna.
- Doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego.
- Chęć dominacji materialnej.
- Konflikty międzypokoleniowe.

Rysunek 53. Najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie [%].

a) ogółem

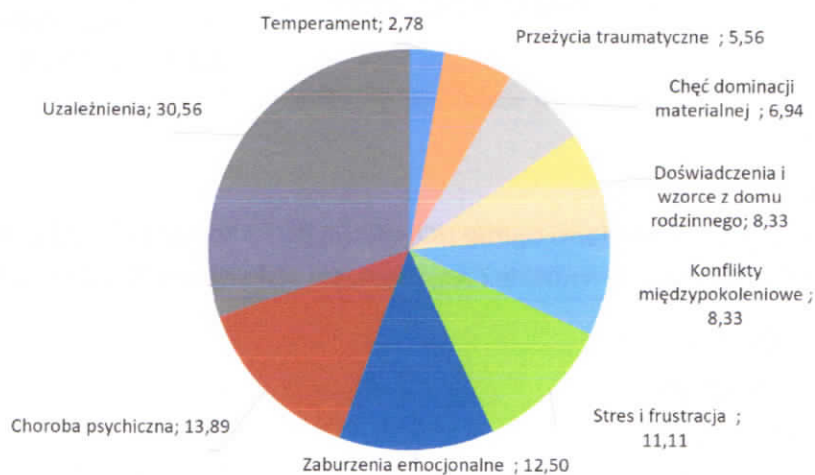
Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Zdaniem osób ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie są uzależnienia. (aż 28,39%). Zaburzenia emocjonalne i choroba psychiczna mają wg osób pytanых także duży wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie. Natomiast temperament sprawców i ofiar przemocy w rodzinie oraz traumatyczne przeżycia mają znikomy wpływ na pojawianie się przemocy w rodzinie.

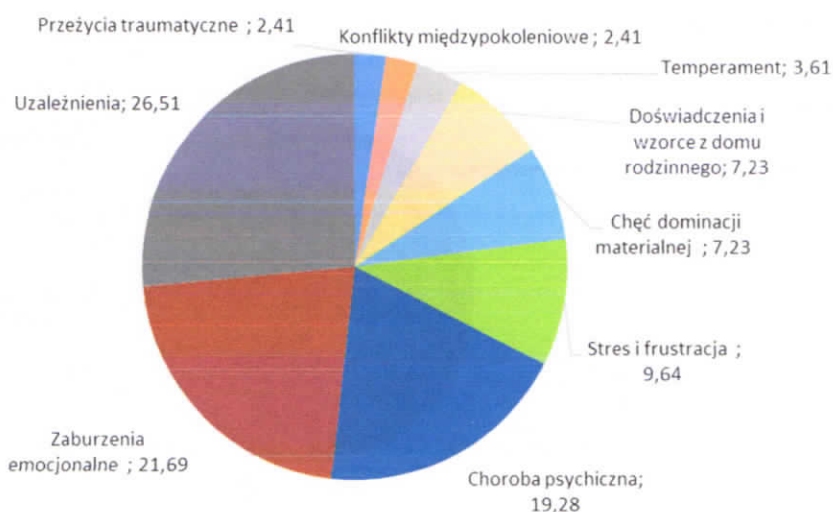
b) miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Osoby ankietowane pochodzące z miasta uważają, że w 30,56 % uzależnienia są głównym źródłem przemocy w rodzinie, natomiast najmniejszy wpływ ma temperament (2,78%)

c) wieś

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Podobnie jak powyżej ankietowani pochodzący ze wsi uznali, że głównym źródłem stosowania przemocy w rodzinie są szeroko pojmowane uzależnienia (26,51%), nieco mniejszy, ale równie znaczący wpływ wg osób pytanym mają zaburzenia emocjonalne (21,69%). Przeżycia traumatyczne i konflikty międzypokoleniowe mają wg ankietowanych znikomy wpływ na sprawowanie przemocy.

Ostatnie pytanie dotyczyło oceny ważności obszarów problemowych, z jakimi spotykają się osoby niepełnosprawne, mając do wyboru:

- Bariery architektoniczne, komunikacyjne.
- Opieka, terapia, rehabilitacja, edukacja.
- Działalność kulturalno-rekreacyjna.
- Zaspokojenie potrzeb socjalno-bytowych.
- Zaspokojenie potrzeb dotyczących pracy.
- Podejmowanie działań integracyjnych ze społecznością lokalną.

Każdy obszarów był oceniany w skali 5 (najbardziej ważny) – 1 najmniej ważny.

Rysunek 54. **Ocena problemów osób z niepełnosprawnością.**

a) ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Zdecydowanie większa ilość respondentów ocenia, iż najważniejszym problemem osób z niepełnosprawnościami z terenu powiatu aleksandrowskiego są bariery architektoniczne i komunikacyjne, oceniane na poziomie 3,4, natomiast działalność kulturalno – rekreacyjna stanowi najmniejszy problem dla osób z niepełnosprawnościami.

b) mieszkańcy miast

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Mieszkańcy miast, którzy brali udział w ankiecie uważają, że w celu przewyższenia problemów osób z niepełnosparwnościami należy wzmożyć prace zmierzające do zaspokojenia potrzeb dotyczących pracy dla osób z niepełnosprawnościami, natomiast najmniejszy problem dla tej grupy osób stanowi dostęp do działalności kulturalno – rekreacyjnej.

c) mieszkańcy wsi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Osoby ankietowane pochodzące ze wsi uważają, że największym problemem na terenie powiatu aleksandrowskiego z jakim muszą zmierzyć się osoby niepełnosprawne są bariery architektoniczne i komunikacyjne, natomiast działalność kulturalno – rekreacyjna dla tych osób zapewniona jest na odpowiednim poziomie.

7. SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację powiatu. W omawianej analizie wyróżnia się etapy:

1. Identyfikację i analizę mocnych i słabych stron,
2. Identyfikację i analizę szans i zagrożeń.

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów powiatu, która pozwala na identyfikację jego mocnych stron (wewnętrzne czynniki pozytywne) i słabych stron (wewnętrzne czynniki negatywne). Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie zasobów charakterystycznych dla powiatu, które wyróżniają ją na tle innych. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji oraz powiatu. Słabymi stronami określane są te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji oraz powiatu. Poznanie szans (zewnętrznych czynników pozytywnych) i zagrożeń (zewnętrznych czynników negatywnych) płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Szansami są wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji oraz powiatu sytuację. Dodatkowo są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne efekty. Za zagrożenia przyjmuje się zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystne dla instytucji oraz powiatu sytuacje w otoczeniu społecznym. Zagrożenia postrzegane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa, które ograniczają rozwój.

SILNE STRONY

- Dobra współpraca międzyinstytucjonalna współpraca PCPR z ośrodkami pomocy społecznej w gminach, instytucji rynku pracy oraz innych działających w obszarze polityki społecznej.
- Profesjonalizm kadry instytucji pomocowych.
- Znajomość różnorodnych źródeł pozyskiwania środków finansowych i aktywność w pozyskiwaniu dofinansowań z różnych źródeł.
- Bieżące opracowywanie opartych na rzetelnej diagnozie potrzeb programów i projektów odnoszących się do szczegółowych kwestii społecznych.
- Dobre rozeznanie środowiska beneficjentów działań pomocowych.
- Rozwinięty system doszkalania kadr służb socjalnych.
- Przywiązywanie dużego znaczenia rozwiązywaniu problemów społecznych przez władze samorządowe.
- Dobrze rozwinięte instytucjonalne wsparcie osób z niepełnosprawnościami (DPS, WTZ).
- Duża liczba organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej.

- Rozpoznawalność instytucji pomocowych w społeczności lokalnej.
- Porównywalna sytuacja społeczno-gospodarcza w miastach i gminach powiatu.
- Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo.
- Zmniejszająca się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne.
- Stosowanie nowatorskich rozwiązań i innowacyjność.
- Prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, problemów alkoholowych na poziomie gmin.
- Nie występowanie zasadniczych różnic w ocenie działań pomocowych pomiędzy mieszkańcami miast i wsi.

SŁABE STRONY

- Niewystarczająca oferta zaspokojenia potrzeb osób w wieku senioralnym.
- Ograniczona wysokość środków PFRON na realizację zadań zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami.
- Wyczuwana bezradność i postawy roszczeniowe klientów instytucji pomocy społecznej.
- Nie w pełni wyposażona infrastruktura społeczna.
- Brak koordynacji działań organizacji pozarządowych.
- Niska aktywność organizacji pozarządowych.
- Niezmieniająca się sytuacja na rynku pracy osób 50+.
- Niewystarczający system leczenia osób z problemem alkoholowym.
- Wzrastający wskaźnik obciążenia demograficznego.
- Wysokie poczucie zagrożenia bezrobociem.

SZANSE

- Bliskość instytucji regionalnych.
- Polityka społeczna państwa przejawiająca się powstawaniem program skierowanych dla środowisk zagrożonych wykluczeniem np. Dostępność plus, Senior.
- Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania.
- Możliwość pozyskania środków unijnych.
- Wzrost znaczenia sektora pozarządowego w rozwoju społeczności lokalnych.
- Wzmocnienie znaczenia partnerskiej współpracy pomiędzy samorządami i organizacjami społecznymi.

ZAGROŻENIA

- Niepewność co do trwałości polityki społecznej państwa.
- Niewystraszające dofinansowanie zadań samorządu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ze strony instytucji finansowych np. PFRON.

- Pauperyzacja społeczeństwa.
- Potencjalne nasilanie się zjawisk patologicznych - wzrost zagrożenia rozwojem patologii społecznych.
- Trendy demograficzne tj. Starzenie się społeczeństwa.
- wzrost znaczenia sektora pozarządowego w rozwoju społeczności lokalnych.
- Zwiększające się koszty usług społecznych finansowanych przez Powiat.
- Postępujące zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych.
- Częste zmiany uregulowań prawnych w zakresie pomocy społecznej.
- Pojawiające się nowe zagrożenie np. cyberprzemoc
- Niespójność przepisów prawa.

8. PLANOWANE DZIAŁANIA W OBSZARZE SPOŁECZNYM

Zawarta powyżej diagnoza stanowiła podstawę do określenia niezbędnych działań służących likwidacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych występujących na terenie powiatu aleksandrowskiego. Posłużyła ona do zdefiniowania celów działania powiatu, instytucji publicznych oraz organizacji w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

8.1. ZAŁOŻENIA DO CZĘŚCI ROZWOJOWEJ STRATEGII

Założenia do planu strategicznego stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego sformułowania planu i są określane na początku opracowywania planu strategicznego.

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została przygotowana zgodnie z założeniami ustawy o planowaniu polityki rozwoju.
- Strategia jest planowana na lata 2019-2028. Okres ten jest związany z przewidywanym okresem wydawania środków UE perspektywy finansowej 2021-2028.
- Ze względu na okres programowania wsparcia projektów ze środków UE, zakłada się przeprowadzenie aktualizacji Strategii w roku 2021, uwzględniające nowe uwarunkowania wynikające z nowego budżetu UE na lata 2021-2028.
- Strategia została opracowana metodą uspołecznioną.
- Przygotowanie Strategii i jej realizacja uwzględniają zasady zrównoważonego rozwoju.
- Strategia została opracowana z uwzględnieniem zasady równości szans kobiet i mężczyzn.
- Strategia uwzględnia zasadę partnerstwa.
- Właścicielem strategii są władze Powiatu Aleksandrowskiego.
- Strategia ma służyć mieszkańcom Powiatu Aleksandrowskiego.
- Strategia ma ułatwiać Zarządowi Powiatu Aleksandrowskiego utrzymanie głównych długookresowych kierunków rozwoju,
- Realizacją Strategii kieruje Zarząd Powiatu Aleksandrowskiego.

8.2. WIZJA

Wizja jest obrazem przyszłości, którą mieszkańcy powiatu chcą wykreować. Wizja przedstawia pożądany obraz sfery społecznej powiatu roku, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań. Jest to koncepcja pewnego modelu w przyszłość. Ma ona charakter motywujący, określający pozytywny obraz, do którego władze Powiatu i jego mieszkańcy będą dążyć.

Bezpieczna rodzina i jednostka, żyjąca w przyjaznym środowisku, wspierana przez sprawnie działające instytucje samorządowe, organizacje społeczne i pozarządowe, aktywnie uczestnicząca w życiu społecznym, zawodowym i kulturalnym.

Wizja Powiatu Aleksandrowskiego w sferze społecznej

Powiat Aleksandrowski prowadzi spójną i efektywną politykę społeczną zapewniającą zintegrowane działania na rzecz rodziny działając w ramach partnerskiej współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi samorządu powiatowego i samorządów gmin, państwa oraz organizacji społecznych w obszarach diagnozowania problemów społecznych i ich wspólnego rozwiązywania.

8.3. MISJA

Myślenie o rozwoju Powiatu, podobnie jak strategiczne myślenie o rozwoju innych organizacji we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego oraz planowanie działań sprzyjających takiemu rozwojowi wymaga odpowiedzenia sobie na kluczowe pytanie:

Po co to robimy i co jest naszą aspiracją?

Pytania te odnoszą się w równym stopniu do firm, instytucji publicznych, jak i organizacji pozarządowych zastanawiających się nad swoim rozwojem, a odpowiedź na nie określa się, najogólniej, jako opis Misji lub precyzyjniej – poczucie Misji.

W takim ujęciu Misja stanowi „rdzeń” dokumentu Strategii, który kolejno wypełniany i uszczegółowiany jest (w kolejnych rozdziałach) poprzez zapisy priorytetów (celów strategicznych) / kierunków interwencji (celów operacyjnych) oraz zadań.

Funkcje Misji:

- pozwala koncentrować się na istocie działania,
- pozwala dostosować działania do długookresowych celów,
- identyfikuje z podmiotem strategii, buduje lokalną tożsamość,
- przyciąga odbiorców oferty, promuje w otoczeniu.

Misja Powiatu Aleksandrowskiego w sferze społecznej

Realizacja usług społecznych o wysokim standardzie, za pośrednictwem sprawnie funkcjonujących instytucji zapewniających mieszkańcom Powiatu Aleksandrowskiego wsparcia w kryzysie oraz możliwości rozwoju na każdym etapie życia.

W dążeniu do realizacji wizji polityki społecznej w Powiecie Aleksandrowskim służyć będą poniższe cele strategiczne i przypisane im działania.

9. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wyboru celów strategicznych dokonano w oparciu o diagnozę przedstawioną powyżej oraz podczas warsztatów rozwojowych.

Cel strategiczny 1. WIELOKIERUNKOWE WSPIERANIE RODZINY Z DZIECKIEM

Cel operacyjny 1.1. *Kompleksowe wspieranie rodzin naturalnych z dziećmi.*

Kierunki działań:

- 1) Tworzenie powiatowych i gminnych systemów profilaktyki i opieki nad rodziną i dzieckiem.
- 2) Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego jej funkcjonowania poprzez pracę socjalną, pracę asystentów, pomoc finansową.
- 3) Rozwój placówek wsparcia dziennego.
- 4) Pozyskiwanie wolontariuszy do organizowania form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, wspieranie ich w nauce.

Cel operacyjny 1.2. *Zapewnienie profesjonalnej pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego rodzinom dotkniętym kryzysem.*

Kierunki działań:

- 1) Pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych.
- 2) Zapewnienie pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej i poradnictwa rodzinnego, ze szczególnym uwzględnieniem ofiar przemocy.

Cel operacyjny 1.3. *Organizowanie dzieciom zastępczych form opieki.*

Kierunki działań:

- 1) Wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w rozwiązywaniu problemów.
- 2) Pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.
- 3) Tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej.
- 4) Szkolenie rodzin zastępczych.
- 5) Integracja rodzin zastępczych z ich środowiskiem lokalnym.

6) Promowanie rodzicielstwa zastępczego.

Cel operacyjny 1.4. *Zwiększanie szans powrotu dziecka do rodziny naturalnej.*

Kierunki działań:

- 1) Pomoc socjalna i specjalistyczna w kierunku szybkiego powrotu dziecka do rodziny.
- 2) Wspieranie rodziny w funkcjach wychowawczych poprzez terapię rodzinną.
- 3) Bieżąca analiza sytuacji rodzin, których dzieci zostały umieszczone w zastępczych formach opieki.
- 4) Praca z rodziną biologiczną poprzez zintegrowanie działań ukierunkowanych na powrót dziecka do rodziny.

Cel operacyjny 1.5. *Wspieranie pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki*

Kierunki działań:

- 1) Organizowanie mieszkań chronionych.
- 2) Zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych usamodzielniającym się wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą.
- 3) Pozyskiwanie środków zewnętrznych na wspieranie wychowanków w procesie wchodzenia w dorosłe życie.
- 4) Motywowanie wychowanków do podejmowania działań zapewniających samodzielną egzystencję.
- 5) Zintegrowanie działań zmierzających do zapewnienia pracy.

Cel strategiczny 2. WYRÓWNYWANIE SZANS OSÓB STARSZYCH, Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I PRZECIWDZIAŁANIE ICH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU.

Cel operacyjny 2.1. *Zapewnienie sprawnie działającego systemu wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami.*

Kierunki działań:

- 1) Upowszechnianie wdrażanych programów na rzecz osób z niepełnosprawnościami
- 2) Efektywna współpraca z samorządami gminnymi w rozwiązywaniu problemów osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Rozwój systemu opieki nad osobami starszymi, w oparciu o:
  - a) Pomoc sąsiedzką realizowaną zawodowo,
  - b) Pomoc specjalistyczną w domu,
  - c) Pomoc krótkoterminową, nieinstytucjonalną, całodobową.
- 4) Współpraca samorządów szczebla gminnego i powiatowego w zakresie rozwoju pomocy instytucjonalnej dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 2.2. *Zwiększenie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym.*

Kierunki działań:

- 1) Wspieranie gmin w likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w obiektach użyteczności publicznej i miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Wspieranie gmin w działaniach mających na celu pozyskanie środków transportu przystosowanych do przewozu osób z niepełnosprawnościami, w tym na wózkach inwalidzkich.
- 3) Wspieranie organizacji pozarządowych w zakresie organizacji kultury, sportu, rekreacji i turystyki dla osób z niepełnosprawnościami.
- 4) Promowanie osiągnięć i sukcesów osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza twórczości artystycznej, kulturalnej oraz osiągnięć sportowych.
- 5) Wsparcie finansowe osób z niepełnosprawnościami w zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny oraz w uczestnictwie w turnusach rehabilitacyjnych.
- 6) Pozyskiwanie środków zewnętrznych na aktywizację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 2.3. *Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, opieki medycznej i rehabilitacji dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.*

Kierunki działań:

- 1) Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do opieki medycznej, świadczeń rehabilitacyjnych.
- 2) Podnoszenie jakości usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych.
- 3) Współpraca samorządów gminnych i powiatowego w tworzeniu mieszkań treningowych lub chronionych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Cel strategiczny 3: PRZECIWDZIAŁANIE DYSFUNKCIOM SPOŁECZNYM

Cel operacyjny 3.1. *Przeciwdziałanie uzależnieniom i ich następstwom*

Kierunki działań:

- 1) Przeciwdziałanie uzależnieniom poprzez edukację społeczną.
- 2) Wspieranie inicjatyw samopomocowych osób uzależnionych i ich rodzin.

Cel operacyjny 3.2. *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.*

- 1) Udzielanie pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy w rodzinie.
- 2) Organizowanie i prowadzenie programów profilaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży.
- 3) Popularyzowanie zdrowego stylu życia bez uzależnień oraz organizowanie i wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.
- 4) Wspieranie inicjatyw samopomocowych ofiar przemocy i ich rodzin.
- 5) Prowadzenie programów korekcyjnych dla sprawców przemocy.
- 6) Propagowanie wiedzy o mechanizmach i skutkach przemocy w rodzinie.

Cel Strategiczny 4. ZBUDOWANIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE

Cel operacyjny 4.1. *Współpraca z samorządami oraz promowanie skutecznych rozwiązań w zakresie polityki społecznej.*

Kierunki działań:

- 1) Wspieranie i upowszechnianie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, partnerami społecznymi i organizacjami.
- 2) Wspieranie inicjatyw lokalnych oraz paktów na rzecz aktywizacji społeczności lokalnych.
- 3) Podejmowanie działań na rzecz włączenia samorządów lokalnych (powiatowego i gminnych) do aktywnej pracy na rzecz dziecka i rodziny.
- 4) Organizowanie spotkań z przedstawicielami lokalnych społeczności, organizacji pozarządowych, samorządów, lokalnego biznesu, itp. - popularyzujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
- 5) Tworzenie i wspólna z gminami realizacja programów osłonowych wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym w zakresie aktywizacji długotrwale bezrobotnych.
- 6) Współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami.

Cel operacyjny 4.2. *Stwarzanie warunków do tworzenia instytucjonalnych form partnerskiej współpracy pomiędzy samorządem powiatowym, samorządami gminnymi i organizacjami społecznymi.*

Kierunki działań:

- 1) Współpraca instytucji publicznych i pozarządowych z powiatu na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2) Wspieranie gmin i organizacji społecznych w prowadzeniu działań na rzecz seniorów.
- 3) Inicjowanie wspólnych kampanii medialnych opracowywanie i kolportaż broszur, ulotek oraz materiałów edukacyjnych oraz informatora dla mieszkańców powiatu w zakresie ich uprawnień i możliwości otrzymania wsparcia i pomocy.

Cel strategiczny 5. ZMNIJSZENIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW ORAZ ŁAGODZENIE JEJ NEGATYWNYCH SKUTKÓW

Cel operacyjny 5.1. *Ograniczenie bezrobocia oraz łagodzenie jego negatywnych skutków.*

Kierunki działań:

- 1) Promowanie integracji społecznej, w tym w szczególności jej aktywnych form takich jak:
  - a) centra integracji społecznej (CIS),
  - b) kluby integracji społecznej (KIS),
  - c) spółdzielnie socjalne.
- 2) Wykorzystanie e-learningu na rzecz podnoszenia kwalifikacji kadr i rozwoju przedsiębiorczości.

- 3) Przeciwdziałanie „dziedziczeniu” długotrwałego bezrobocia.
- 4) Tworzenie różnych form bezpłatnej pomocy informacyjnej i specjalistycznej dla osób pozostających długotrwale bez pracy.
- 5) Podejmowanie działań interdyscyplinarnych na rzecz osób bezrobotnych.

Cel operacyjny 5.2: *Wspieranie lokalnego rynku pracy.*

Kierunki działań:

- 1) Realizacja programów i projektów na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.
- 2) Wsparcie przedsiębiorców i pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz pozyskiwaniu pracowników.
- 3) Wsparcie osób bezrobotnych w wejściu lub powrocie na rynek pracy.
- 4) Współpraca z innymi instytucjami i podmiotami działającymi na lokalnym rynku pracy.

10. FINANSOWANIE DZIAŁAŃ PLANOWANYCH DO ZREALIZOWANIA W STRATEGII

Osiągnięcie celów Strategii związane jest z alokacją środków finansowych. Środki na realizację zadań i mogą być pokrywane z następujących źródeł:

- 1) Środki własne (budżet powiatu)
- 2) Skarb Państwa (środki celowe w poszczególnych ministerstwach, a w szczególności Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, np. PFRON, w tym zarządzane przez te ministerstwa Programy Operacyjne);
- 3) Środki Unii Europejskiej (Fundusze Strukturalne, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój (POWER) oraz Regionalny Program Operacyjny);
- 4) Środki organizacji pozarządowych i w montażu finansowym z sektorem publicznym (partnerstwo publiczno – społeczne);
- 5) Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

Środki Unii Europejskiej

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Priorytet inwestycyjny 8.6. Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie Gwarancji dla Młodzieży.

Priorytet inwestycyjny 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się.

Priorytet inwestycyjny 9.4. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

Priorytet inwestycyjny 9.7. Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Priorytet inwestycyjny 9.8. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej.

Priorytet inwestycyjny 10.1. Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

W ramach RPO WK-P, występują priorytety:

8iv – Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

9i – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

9iv – Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

10i – Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

10iv – Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Partnerstwo Dla Ziemi Kujawskiej”. W ramach LSR występują środki finansowe, które mogą zostać wykorzystane do realizacji Strategii, w działaniach:

Przedsięwzięcie 1.1.1. Aktywna integracja społeczna lub społeczno-zawodowa.

Przedsięwzięcie 1.3.2. Poprawa infrastruktury kulturalnej, turystycznej oraz rekreacyjnej.

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (czyli tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom UE. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (UE

+ Islandia, Liechtenstein, Norwegia). W zamian za pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (choć nie są jej członkami). Obecnie jest przygotowywana trzecia edycja funduszy norweskich i EOG.

Program rządowy Dostępność Plus 2018-2025, realizowany przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

Celem programu jest podniesienie jakości i zapewnienie niezależności życia dla osób o szczególnych potrzebach, w tym osób starszych i osób z trwałymi lub czasowymi trudnościami w zakresie mobilności lub percepcji. Służyć temu będzie poprawa dostępności przestrzeni publicznej, w tym architektury, transportu, produktów i usług na szeroką skalę.

Programy Państwowego Fundusz Rehabilitacji Osób Z niepełnosprawnościami

Aktualnie PFRON realizuje:

1. Program „Zajęcia klubowe w WTZ”.
2. Aktywny Samorząd.
3. Program wyrównywania różnic między regionami III.
4. Wsparcie Inicjatyw.
5. Program STABILNE ZATRUDNIENIE osoby niepełnosprawne w administracji i służbie publicznej.
6. Pilotażowy program „ABSOLWENT”.
7. Pilotażowy Program „Praca - Integracja”.

Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (PO FIO).

Program realizowany jest w oparciu o Uchwałę Nr 209/2013 Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020. Składane projekty realizują cel główny P FIO, jakim jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne.

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020

Program przewiduje realizację działań w ramach czterech obszarów priorytetowych:

Priorytet I. Edukacja osób starszych.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: zajęcia edukacyjne z zakresu różnych dziedzin, programy edukacyjne, warsztaty o starzeniu osób starszych i aktywnym starzeniu, kształcenie opiekunów.

Priorytet II. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: budowanie sieci społecznych w tym wolontariat wewnątrz- i międzypokoleniowy, przeciwdziałanie wykluczeniu.

Priorytet III. Partycypacja społeczna osób starszych.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: wspieranie uczestnictwa i integracji w życiu społecznym/publicznym, włączanie osób starszych w proces tworzenia i funkcjonowania grup obywatelskich oraz organizacji pozarządowych.

Priorytet IV. Usługi społeczne dla osób starszych.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: rozszerzenie dostępności do usług społecznych m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, poradniczo-doradczych, sportowych i turystycznych, szkolenia dla wolontariuszy i opiekunów (z zakresu pomocy osobom starszym).

Ministerstwo Sportu i Turystyki

Ministerstwo Sportu i Turystyki Departament Turystyki ogłasza rokrocznie otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych z zakresu turystyki. O dofinansowanie mogą starać się organizacje pozarządowe oraz inne jednostki prowadzące działalność pożytku publicznego jak np. stowarzyszenia jednostek samorządowych działające dłużej niż trzy lata, których działalność w sferze turystyki (m.in. ekoturystyki, agroturystyki, przewodnictwa i pilotażu, rekreacji, wypoczynku, hotelarstwa) lub krajoznawstwa jest jednym z celów lub zadań statutowych.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Możliwe jest uzyskanie dofinansowania w ramach Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz tzw. Mecenatu, który jest podstawą ubiegania się o środki na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe, oraz podmioty gospodarcze.

Środki regionalne i lokalne

Instytucje samorządowe zobowiązane są do realizowania zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Rodzaje zadań i wielkość dofinansowania przyjmowane są przez organy uchwałodawcze JST w postaci programu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. Dla Powiatu Aleksandrowskiego mogą być wykorzystane środki samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

11. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA SYSTEMU REALIZACJI STRATEGII

Element zarządzania i monitoringu Strategii jest niezwykle ważny i powinien obejmować procedury włączenia różnych podmiotów, w celu uspołecznienia tego procesu.

11.1. SYSTEM REALIZACJI

Proces zarządzania wdrażaniem Strategii powinien opierać się o zasady:

- 1) Partycypacji – jak najszerze włączania społeczności lokalnej w procedury uaktualnienia Strategii oraz realizacji poszczególnych zadań.
- 2) Partnerstwa – współpracy pomiędzy partnerami reprezentującymi trzy sektory: publiczny, gospodarczy oraz społeczny na etapie wprowadzania aktualizacji, poprzez wspólną

diagnozę, problemów, wypracowaniem sposobów ich rozwiązania, współpracę przy ich realizacji.

- 3) Kompleksowości – poszukiwania różnych możliwości i źródeł finansowania dla planowanych przedsięwzięć, wspierania i zachęcania do realizacji przedsięwzięć w ramach środków prywatnych czy z wykorzystaniem pracy społecznej;

Opis podmiotów zaangażowanych w procedurę zarządzania i monitoringu:

Rada Powiatu Aleksandrowskiego – uchwalająca Strategię i jej aktualizację, przyjmowanie sprawozdań Zarządu Powiatu Aleksandrowskiego z realizacji Strategii, uchwalanie budżetu powiatu, uwzględniającego realizację zadań wynikających ze Strategii.

Zarząd Powiatu Aleksandrowskiego- Odpowiedzialny za realizację Strategii, wnioskujący do Rady Powiatu o ujęcie w budżecie powiatu zadań wynikających ze Strategii. Sprawozdanie z realizacji Strategii będzie się znajdowało w Raporcie o Stanie Powiatu.

Zespół ds. polityki społecznej w skład, którego wchodzi przedstawiciele:

- 1) Starostwa Powiatowego w Aleksandrowie Kujawskim, osoba odpowiedzialna za współpracę powiatu z organizacjami pozarządowymi, przedstawiciel referatu finansowego i inwestycyjnego Starostwa;
- 2) Przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim;
- 3) Przedstawiciel Rady Powiatu Aleksandrowskiego;
- 4) Przedstawiciele społeczności lokalnej;
- 5) Przedstawiciele organizacji pozarządowych i przedsiębiorców z terenu powiatu.

Zespół jest powołany Uchwałą Zarządu Powiatu Aleksandrowskiego. Regulamin pracy Zespołu zostaje opracowany przez członków komitetu. Powinien on uwzględniać jego kompetencje.

Kompetencje Zespołu obejmują:

- 1) Upowszechnianie wśród lokalnej społeczności informacji na temat postępów w realizacji Strategii;
- 2) Rekomendowanie zmiany w Strategii;
- 3) Opiniowanie sprawozdania z realizacji Strategii; przed jego umieszczeniem w Raporcie o Stanie Powiatu;
- 4) Tworzenie warunków do współpracy i koordynacji działań;
- 5) Inicjowanie partnerstwa do realizacji przedsięwzięć.

Sekretariat Zespołu ds. polityki społecznej powoływany przez Zarząd Powiatu Aleksandrowskiego. Funkcjonować będzie w siedzibie Centrum, które będzie odpowiadało za jego działalność.

Zakres obowiązków na tym stanowisku obejmuje zarówno nadzór nad realizacją całej Strategii jak i poszczególnych zadań. Zadania związane z zarządzaniem, wdrażaniem Strategii obejmują:

- 1) Przygotowanie niezbędnych informacji dotyczących planowanych zadań do budżetu powiatu,
- 2) Przygotowanie sprawdzania z realizacji Strategii.

- 3) Zbieranie propozycji zmian do Strategii;
- 4) Zapewnianie obsługi sekretariatu zespołu ds. polityki społecznej;
- 5) Organizowanie partnerów do realizacji przedsięwzięć;
- 6) Monitorowanie możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań uwzględnionych w Strategii.

Partnerzy Strategii – interesariusze Strategii, wśród których znajdują się m.in. podmioty takie jak:

- 1) Samorządowe instytucje publiczne szczebla gminnego, szczególnie ośrodki pomocy społecznej;
- 2) Samorządowe instytucje publiczne szczebla powiatowego – Powiatowy Urząd Pracy; PCPR;
- 3) Instytucje państwowe – Policja, Sąd;
- 4) Mieszkańcy;
- 5) Lokalni aktywiści;
- 6) Instytucje zarządzające infrastrukturą techniczną;
- 7) Instytucje społeczne, w tym kościoły, parafie, związki wyznaniowe;
- 8) Instytucje edukacyjne;
- 9) Organizacje pozarządowe, kluby sportowe.

Wykonawcy zadań – instytucje publiczne tj. wydziały starostwa, jednostki organizacyjne powiatu (PCPR, W TZ, ŚDS, DPS, Placówka Socjalizacyjna, i inne) pozarządowe oraz instytucje gospodarcze realizujące zadania ujęte w Strategii. W systemie wdrażania należy uwzględnić fakt, że w ramach jednego zadania, wchodzące w niego przedsięwzięcia mogą być realizowane przez różne podmioty.

11.2. SYSTEM MONITORINGU

Procedury monitoringu realizacji Strategii obejmują przede wszystkim sprawdzanie z jego realizacji przygotowane przez Zarząd Powiatu Aleksandrowskiego. Sprawozdanie stanowi część Raportu o Stanie Powiatu. Sprawozdanie zawiera:

1. Stan osiągnięcia celów Strategii;
2. Stan wdrażania zadań wpisanych do realizacji w ramach Strategii w roku sprawozdawczym;
3. Analizę przyczyn niezrealizowania zadań zapisanych w Strategii w czasie sprawozdawczym;
4. Wyniki działań związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych na realizację działań zapisanych w Strategii.
5. Sprawozdanie przygotowuje sekretariat ds. polityki społecznej i jest opiniowane przez zespół ds. polityki społecznej.

Sprawozdanie realizacji strategii powinno opierać się o wskaźniki realizacji celów operacyjnych, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 23. Wskaźniki osiągnięcia celów operacyjnych

Cel operacyjny	Wskaźniki
1.1. <i>Kompleksowe wspieranie rodzin naturalnych z dziećmi.</i>	Liczba opracowanych programów. Liczba rodzin, które otrzymały wsparcie. Ilość osób korzystających z placówek wsparcia dziennego. Liczba wolontariuszy zaangażowanych w działania.
1.2. <i>Zapewnienie profesjonalnej pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego rodzinom dotkniętym kryzysem.</i>	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia. Liczba godzin poradnictwa.
1.3. <i>Organizowanie dzieciom zastępczych form opieki.</i>	Liczba rodzin zastępczych korzystających ze wsparcia. Liczba kandydatów na rodziców zastępczych. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej. Liczba godzin szkoleń dla rodzin zastępczych. Liczba kampanii promującej rodzicielstwo zastępcze.
1.4. <i>Zwiększanie szans powrotu dziecka do rodziny naturalnej</i>	Liczba rodzin naturalnych korzystających ze wsparcia. Liczba godzin poradnictwa. Liczba sporządzanych planów pracy z rodziną. Liczba dzieci powracających do rodziny naturalnej.
1.5. <i>Wspieranie pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki</i>	Liczba wychowanków, którzy się usamodzielniłi. Liczba przyznanego wsparcia finansowego. Liczba mieszkań treningowych.
2.1. <i>Zapewnienie sprawnie działającego systemu wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami.</i>	Liczba programów na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Liczba wspólnych przedsięwzięć zrealizowanych z samorządami gminnymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Liczba wydarzeń, w których uczestniczyli przedstawiciele środowisk seniorów z różnych gmin. Liczba osób objętych krótkoterminową pomocą specjalistyczną w domu. Liczba osób objętych całodobową pomocą specjalistyczną w domu.

<p>2.2. <i>Zwiększenie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym.</i></p>	<p>Wysokość środków finansowych na dofinansowane likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu.</p> <p>Liczba pozyskanych środków transportu do przewozu osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Liczba zorganizowanych imprez przez organizacje pozarządowe.</p> <p>Wysokość środków finansowych na dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedycznych, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny dla osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Liczba osób z niepełnosprawnościami, które otrzymały wsparcie finansowe.</p> <p>Liczba osób z niepełnosprawnościami, korzystających z turnusów rehabilitacyjnych.</p> <p>Liczba osób z niepełnosprawnościami, rozpoczynających pracę.</p>
<p>2.3. <i>Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, opieki medycznej i rehabilitacji dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.</i></p>	<p>Liczba osób korzystających z opieki medycznej, świadczeń rehabilitacyjnych.</p> <p>Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych.</p> <p>Liczba osób korzystających z mieszkań treningowych.</p> <p>Liczba wspólnych inicjatyw samorządów gminnych i powiatowego w tworzeniu mieszkań treningowych lub chronionych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p>
<p>3.1. <i>Przeciwdziałanie uzależnieniom i ich następstwom</i></p>	<p>Liczba przeprowadzonych diagnoz zjawisk problemów społecznych.</p> <p>Liczba grup wsparcia.</p> <p>Liczba uczestników grup wsparcia.</p> <p>Liczba kampanii edukacyjnych.</p> <p>Liczba korzystających ze Specjalistycznego Centrum Leczenia Uzależnień.</p> <p>Liczba korzystających z izby wytrzeźwień.</p> <p>Diagnoza zjawiska problemów społecznych.</p>
<p>3.2. <i>Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.</i></p>	<p>Liczba rodzin korzystających z poradnictwa.</p> <p>Liczba programów profilaktyczno-wychowawczych.</p> <p>Liczba uczestników grup wsparcia.</p> <p>Liczba osób korzystających z programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.</p> <p>Liczba kampanii społecznych promujących wiedzę o mechanizmach i skutkach przemocy w rodzinie.</p>

4.1. <i>Współpraca z samorządami oraz promowanie skutecznych rozwiązań w zakresie polityki społecznej.</i>	Liczba wspólnych przedsięwzięć realizowanych we współpracy z samorządami gminnymi. Liczba osób uczestniczących we wspólnych przedsięwzięciach. Liczba materiałów w mediach.
4.2. <i>Stwarzanie warunków do tworzenia instytucjonalnych form partnerskiej współpracy pomiędzy samorządem powiatowym, samorządami gminnymi i organizacjami społecznymi.</i>	Liczba wspólnych inicjatyw na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Liczba zadań realizowanych przez gminy i organizacje społeczne które otrzymały wsparcie ze strony powiatu. Liczba wspólnych kampanii medialnych.
5.1. <i>Ograniczenie bezrobocia oraz łagodzenie jego negatywnych skutków.</i>	Liczba osób korzystających z centrum integracji społecznej (CIS), klubów integracji społecznej (KIS). Liczba członków spółdzielni socjalnych. Liczba osób korzystających z różnych form bezpłatnej pomocy informacyjnej i specjalistycznej dla osób pozostających długotrwale bez pracy. Liczba osób długotrwale bezrobotnych.
5.2. <i>Wspieranie lokalnego rynku pracy.</i>	Liczba uczestników programów i projektów na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych. Liczba przedsiębiorców i pracodawców korzystających ze wsparcia w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz pozyskiwaniu pracowników.

11.3. PROCEDURA URUCHAMIANIA PRZEGLĄDU STRATEGICZNEGO (AKTUALIZACJI STRATEGII)

Przeгляд i aktualizacja dokumentu Strategii odbędzie się w 2021 i powinno uwzględniać uwarunkowanie kolejnego okresu finansowania UE.

Poszczególne kroki uruchomienia tego procesu dla Powiatu:

- 1) Zarząd Powiatu Aleksandrowskiego podejmuje decyzję o przystąpieniu do procesu aktualizacji Strategii;
- 2) Zespół ds. polityki społecznej rekomenduje Zarządowi Powiatu Aleksandrowskiego sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby czy z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji strategii. Plan przeglądu strategicznego przedstawia Zarządowi Powiatu;

- 3) Zarząd Powiatu Aleksandrowskiego zatwierdza sposób, harmonogram oraz plan przeglądu strategicznego i uruchamia proces aktualizacji Strategii.
- 4) Zarząd Powiatu Aleksandrowskiego przyjmuje projekt aktualizacji Strategii i przekazuje go do akceptacji Radzie Powiatu Aleksandrowskiego.

11.4. PROCEDURA PROWADZENIA POLITYKI INFORMACYJNEJ STRATEGII

Rozpowszechnianie wśród mieszkańców powiatu informacji o przedsięwzięciach realizowanych zgodnie z zapisami strategii stanowi istotny element kształtowania wizerunku władz powiatu i ich zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych. Sprzyja także wdrażanym przedsięwzięciom. Jest także bezpośrednim efektem postawionej przed systemem wdrażania i monitorowania Strategii, zasady transparentności życia publicznego. Wskazane jest opracowanie streszczenia Strategii oraz sprawozdań z jej realizacji w języku potocznym i publikanie jej na stronie internetowej powiatu. Realizatorzy poszczególnych zadań zobowiązani są do umieszczania na swoich materiałach promocyjnych informacji, że zadanie realizowane jest w ramach Strategii.

Spis rysunków:

Rysunek 1. Zmiana liczby mieszkańców w Powiecie Aleksandrowskim.	18
Rysunek 2. Zmiana liczby mieszkańców w gminach Powiatu Aleksandrowskiego.	19
Rysunek 3. Zmiana grup wiekowych Powiatu Aleksandrowskiego, ze względu na miejsce zamieszkania.....	20
Rysunek 4. Zmiana ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, ze względu na miejsce zamieszkania.	21
Rysunek 5. Zmiana ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według miejsca zamieszkania.....	22
Rysunek 6. Zmiana współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi [w: %].	23
Rysunek 7. Zmiana wskaźnika starości (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej) [w: %].	24
Rysunek 8. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach.	24
Rysunek 9. Zmiana liczby bezrobotnych według kryterium wykształcenia.	25
Rysunek 10. Udział bezrobotnych według wykształcenia w 2018 roku.....	25
Rysunek 11. Zmiany liczby bezrobotnych z uwzględnieniem kryterium wieku.	26
Rysunek 12. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych z uwzględnieniem kryterium wieku w 2018 roku.....	26
Rysunek 13. Udział osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogólnej liczbie ludności w 2018 [w:%].....	28
Rysunek 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018 z podziałem na wieś i miasto.	29
Rysunek 15. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018 z podziałem na wieś i miasto.....	30
Rysunek 16. Przyczyny przyznawania pomocy w rodzinach w 2018.	31
Rysunek 17. Przyczyny przyznawania pomocy z uwzględnieniem liczby osób w rodzinach w 2018r.....	32
Rysunek 18. Zadania z zakresu rehabilitacji społeczne j[%].	38
Rysunek 19. Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy.	40
Rysunek 20. Średnia ocen działań podejmowanych w powiecie w wyszczególnionych obszarach.	60
Rysunek 21. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałanie ubóstwu.....	61
Rysunek 22. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi.	62
Rysunek 23. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałania narkomani.	62
Rysunek 24. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapobiegania bezdomności.	62
Rysunek 25. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze ograniczenia bezrobocia.	63
Rysunek 26. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze ochrona macierzyństwa.....	63

Rysunek 27. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspieranie rodzin wielodzietnych.....	63
Rysunek 28. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspieranie rodzin niepełnych.	64
Rysunek 29. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapewnienie opieki w żłobkach.	64
Rysunek 30. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapewnienie opieki przedszkolnej.	64
Rysunek 31. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży.	65
Rysunek 32. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspieranie uczenia się przez całe życie.	65
Rysunek 33. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze ochrony zdrowia.	65
Rysunek 34. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze wspierania osób starszych.	66
Rysunek 35. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.....	66
Rysunek 36. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie.	66
Rysunek 37. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze pomoc ofiarom klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych.....	67
Rysunek 38. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu w obszarze pomoc uchodźcom i repatriantom.	67
Rysunek 39. Ocena działań podejmowane na terenie powiatu w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji grup mniejszościowych.	67
Rysunek 40. Odpowiedzi na pytanie: jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców powiatu są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?.....	68
Rysunek 41. Ocena stopnia zagrożenia osób i rodzin dotkniętych ubóstwem.	70
Rysunek 42. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: osoby i rodziny dotknięte bezrobociem...	70
Rysunek 43. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością.	71
Rysunek 44. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: osoby z niepełnosprawnościami.	71
Rysunek 45. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: osoby starsze.	72
Rysunek 46. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: rodziny z występującą przemocą.	72
Rysunek 47. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.....	72
Rysunek 48. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: samotne kobiety w ciąży.	73
Rysunek 49. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: samotne matki.....	73
Rysunek 50. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych.	74
Rysunek 51. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: byli więźniowie powracający z zakładów karnych.	74

Rysunek 52. Ocena stopnia zagrożenia dla grupy: mniejszości etniczne i narodowe. 75
Rysunek 53. Najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie [%]. 75
Rysunek 54. Rysunek. Ocena problemów osób z z niepełnosprawnościami..... 77

Spis tabel:

Tabela 1. Zmiana grup wiekowych w gminach Powiatu Aleksandrowskiego..... 19
Tabela 2. Zmiana ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według gmin. 21
Tabela 3. Zmiana ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według gmin. 22
Tabela 4. Zmiana współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi [%]..... 22
Tabela 5. Zmiana wskaźnika starości (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej) [: %]..... 23
Tabela 6. Zadania pomocy społecznej..... 27
Tabela 7. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w 2018 roku. 28
Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018. 28
Tabela 9. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2018..... 29
Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej. 30
Tabela 11. Świadczenia z programu Rodzina 500 plus..... 34
Tabela 12. Osoby niepełnosprawne wg. płci w roku 2011..... 37
Tabela 13. Podział środków przyznawanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych..... 37
Tabela 14. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej[w: zł]..... 38
Tabela 15. Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej [w: zł]. 39
Tabela 16. Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych. 39
Tabela 17. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze..... 40
Tabela 18. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się..... 40
Tabela 19. Rodzinne formy pieczy zastępczej w Powiecie Aleksandrowskim. 41
Tabela 20. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka..... 43
Tabela 21. Powstawanie nowych rodzin zastępczych..... 43
Tabela 22. Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków. 44

STAROSTA
ALEKSANDROWSKI

Lidia Zwierzchowska

Data wypełnienia .....

**FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG I PROPOZYCJI ZMIAN DO PROJEKTU STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH POWIATU ALEKSANDROWSKIEGO NA LATA 2019 – 2028**

Lp	Zapis w projekcie Strategii z podaniem rozdziału, ustępu, punktu	Proponowane zmiany (propozycja nowego brzmienia rozdziału, ustępu, punktu)	Uzasadnienie proponowanych zmian OPINIE / UWAGI / PYTANIA

Nazwa podmiot zgłaszającego propozycję	Adres siedziby	Nr telefonu	Adres poczty elektronicznej	Imię i nazwisko osoby do kontaktu

**STAROSTA
ALEKSANDROWSKI**

Lidia Zajączkowska